

De Schoolschrijver

Lezen

STICHTING LEZEN

Deze publicatie is uitsluitend te downloaden via www.lezen.nl

De Schoolschrijver

EINDRAPPORTAGE

De Schoolschrijver

ONDERZOEKSTEAM CUBISS

Marianne Hermans
Lonneke Jans

Dit onderzoek is in opdracht van Stichting Lezen uitgevoerd door Cubiss

Colofon

Stichting Lezen
Nieuwe Prinsengracht 89
1012 VR Amsterdam
Postbus 16516
1018 RA Amsterdam
020- 6230566
www.lezen.nl
info@lezen.nl

Vormgeving cover

Lijn 1 Haarlem, Ramona Dales

Inhoudsopgave

1	Inleiding	6
2	Opzet en uitvoering van het onderzoek	9
3	Leerlingen	11
3.1	Lezen op school	11
3.1.1	<i>Algemeen beeld</i>	11
3.1.2	<i>Vergelijking 2011 – 2012</i>	12
3.2	Lezen thuis	12
3.2.1	<i>Algemeen beeld</i>	13
3.2.2	<i>Vergelijking 2011 – 2012</i>	14
3.3	Leesmaken en smaakmakers	15
3.4	Leesbeleving	17
3.5	Leesattitude	18
3.6	Schoolschrijver	19
3.7	Creatief schrijven	19
4	Leerkrachten	23
4.1	Visie op leesbevordering	24
4.2	Rondom De Schoolschrijver	26
4.3	Verwachtingen en opbrengsten	28
5	Beleid rondom lezen	33
5.1	Leesklimaat op school	33
5.2	Verwachtingen en opbrengsten voor de school	34
5.3	Verwachtingen en opbrengsten voor de leesvaardigheid	35
5.4	Verwachtingen en opbrengsten leesattitude	35
5.5	Verwachtingen en opbrengsten literaire competentie	36
5.6	Verwachtingen en opbrengsten voor de leescoördinator	37
5.7	Algemene evaluatie van het project door de leescoördinatoren	37

6	Conclusie	39
6.1	Samenvatting.....	39
	<i>Resultaten leerlingen</i>	39
	<i>Resultaten leerkrachten</i>	41
	<i>Resultaten beleid</i>	43
6.2	Conclusie en aanbevelingen.....	43
Bijlagen	46
Bijlage 1	Achtergrond en activiteiten scholen	47
Bijlage 2	Resultaten leerkrachten 2012	49
	<i>Hoe u aandacht besteedt aan lezen:</i>	50
	<i>Voorbeelden van leesbevordering in de klas:</i>	54
Bijlage 3	Vragenlijst Schoolschrijver Leesbevorderingsbeleid 2011.....	57
Bijlage 4	Vragenlijst Schoolschrijver Leerlingen 2011	60
Bijlage 5	Vragenlijst Schoolschrijver Leerkracht 2011	65
Bijlage 6	Vragenlijst Schoolschrijver leesbevorderingsbeleid 2012	69
Bijlage 7	Vragenlijst Schoolschrijver Leerlingen 2012	73
Bijlage 8	Vragenlijst Schoolschrijver Leerkracht 2012	78
Bijlage 9	Scoreformulier Opstellen Schoolschrijver	83
Bijlage 10	Vergelijking opstellen.....	84
Bijlage 11	Verschil in leesattitude voor weinig-lezers en veel-lezers	91

1 Inleiding

De Schoolschrijver

De Schoolschrijver is een traject waarin een kinderboekenschrijver gedurende een half schooljaar te gast is op een basisschool. In die periode brengt De Schoolschrijver wekelijks een bezoek aan tevoren bepaalde klassen. Deze klassen hebben zich dan al twee weken voorbereid op de komst van De Schoolschrijver. Het doel van De Schoolschrijver is het bevorderen van de belangstelling voor literatuur en het vergroten van het plezier in taal- en leesonderwijs. Met De Schoolschrijver gaan kinderen in totaal dertien maal aan de slag. Er wordt acht maal drie kwartier tot een uur per klas gelezen, verhalen verzonden en gereflecteerd op boeken. Tijdens een aantal lessen wordt geschreven. Ook gaan de kinderen met De Schoolschrijver op bibliotheekspeurtocht, waar ze leren hoe ze hun lievelingsboek kunnen vinden. Ze mailen met De Schoolschrijver en kunnen het weblog van De Schoolschrijver bezoeken. Apart is een Talentenklas Creatief Schrijven (drie maal). Het traject wordt afgesloten met een slotprogramma waar alle scholen samenkomen.

Ook ouders en leerkrachten doen mee aan De Schoolschrijver. Er zijn twee bijeenkomsten voor leerkrachten onder de noemer 'In de Koffiekamer', waar leerkrachten met elkaar discussiëren over het belang van lezen. Daarnaast is het de bedoeling dat de leerkracht in zijn lessen voortborduurde op activiteiten van De Schoolschrijver. Voor ouders is er 'de Oudersalon', bestaande uit twee bijeenkomsten met als doel ouders te betrekken bij de taal- en leesontwikkeling van hun kinderen. Daarnaast wordt informeel contact gestimuleerd, onder andere door ervoor te zorgen dat De Schoolschrijver bij het opengaan van de school aanwezig is.

Binnen elke school is een coördinator aangewezen die de schakel vormt tussen Schoolschrijver en leerkrachten. In bijlage 1 staat wat de planning was van de scholen met betrekking tot activiteiten rondom De Schoolschrijver en de uren dat De Schoolschrijver in de klas was.

De Schoolschrijver ging van start met een pilot van vijf maanden (februari - juni 2010). De eerste Schoolschrijver Lydia Rood bezocht toen twee basisscholen in Amsterdam Nieuw-West. In het najaar van 2011 was de tweede pilot, ditmaal met vier scholen en drie Schoolschrijvers.

De scholen

Vier scholen in Amsterdam-West hebben in de periode september 2011 tot en met januari 2012 deelgenomen aan De Schoolschrijver. Een overzicht met kenmerken van de scholen is te vinden in bijlage 1.

Het aantal leerlingen met een niet-westerse achtergrond varieert van 25% tot 97%. Op drie scholen heeft meer dan een derde van de leerlingen een risico op taalachterstand. Veel kinderen komen, van huis uit, niet altijd vanzelfsprekend met boeken in aanraking. Eén van de vier scholen, de Timotheusschool, nam reeds deel aan de pilot in 2010.

De schrijvers

In pilot 2 in 2011 waren er drie Schoolschrijvers op vier scholen.

Lydia Rood was De Schoolschrijver op de Slootermeerschool en de Louis Bouwmeesterschool. Zij was tevens De Schoolschrijver in de eerste pilot, in 2010, op de Timotheusschool. Op de Slootermeerschool kwam Lydia Rood in twee groepen 5 en een groep 6. Op de Louis Bouwmeesterschool was Lydia Rood in groep 5,6 en 7.

Anneke Scholtens was De Schoolschrijver op de Timotheusschool, waar ze op woensdagochtenden in groep 5 en groep 5/6 aanwezig was.

Gideon Samson was van oktober tot januari als Schoolschrijver elke donderdagochtend op de Mijlpaal in de groepen 6.

Stichting Lezen

Na de eerste pilot heeft het lectoraat van de IPABO Amsterdam een kwalitatief onderzoek uitgevoerd naar de leesmotivatie van de deelnemende kinderen. In de eerste helft van het schooljaar 2011-2012 is op vier scholen in Amsterdam de tweede pilot uitgevoerd. Voor het opzetten van onderzoek bij deze tweede pilot heeft stichting De Schoolschrijver samenwerking gezocht met Stichting Lezen.

Stichting Lezen onderschrijft de doelstellingen van De Schoolschrijver:

- kinderen op creatieve wijze woord- en dus ook wereldwijs maken;
- kinderen vertrouwd maken met lezen, boeken en de bibliotheek;
- via het lezen de verbeeldingskracht van kinderen stimuleren;
- via de weg van het lezen de woordenschat van kinderen verhogen;
- kinderen leren zich beter uit te drukken en hiermee bijdragen aan hun persoonlijke identiteitsontwikkeling.

Stichting Lezen heeft in haar nieuwe beleidsplan een aantal cruciale factoren voor leesbevordering aangewezen: het boekenaanbod, de rol van professionele leesbevorderaars, de rol van ouders en vrienden, een rustige plek om te lezen; werkvormen zoals voorlezen, vrij lezen, en gesprekken over boeken; en een gedifferentieerde aanpak door boeken die tegemoetkomen aan persoonlijke interesses en niveau. Voor de realisatie van deze succesfactoren noemt Stichting Lezen een aantal randvoorwaarden: leesbevordering moet gedragen worden door de hele organisatie (in dit geval de school) en verankerd zijn in de harten en hoofden van professionals die met passie de rijkdom van het lezen kunnen overbrengen en die lezers het juiste boek op het juiste moment aanbieden.

De Schoolschrijver zou zo'n passievolle professional kunnen zijn, die weer aanstekelijk werkt op het hele schoolteam. Deze aanpak zou dan ingebed moeten worden in het hele schoolbeleid rondom lezen en leesbevordering.

Onderzoeksopdracht

In opdracht van Stichting Lezen heeft Cubiss onderzoek gedaan naar het effect van het traject De Schoolschrijver op het leesgedrag van de leerlingen, op de visie van de leerkrachten en op het leesbevorderingsbeleid in de school als geheel. Het doel van het onderzoek is als volgt geformuleerd:

- Nagaan in hoeverre De Schoolschrijver invloed heeft op het leesgedrag, de leesmotivatie, de leesbeleving en het creatief schrijven van de deelnemende kinderen;
- Nagaan in hoeverre De Schoolschrijver invloed heeft op de visie van de leerkrachten op lezen en op het leesbevorderingsbeleid van de school.

De doelgroep van het onderzoek was driedig:

- Kinderen uit de groepen 5, 6 en 7 bij wie De Schoolschrijver in de klas kwam;
- Leerkrachten: zowel leerkrachten bij wie De Schoolschrijver in de klas kwam als de overige leerkrachten van de scholen;
- Leescoördinatoren, IB-ers of bouwcoördinatoren.

Werkwijze

Voorafgaand aan het onderzoek hebben de onderzoekers de scholen bezocht en kennisgemaakt met het team. Om de invloed van het traject te onderzoeken, is vooraf een nulmeting uitgevoerd, bestaande uit digitale enquêtes voor zowel de leerlingen als de leerkrachten en de leescoördinatoren. Direct na afloop is een eindmeting uitgevoerd. Naast het invullen van de vragenlijsten, maakten de kinderen ook een schrijfopdracht.

De volgende onderwerpen zijn in het onderzoek aan bod gekomen:

Leerlingen:

- Leesgedrag
- Leesplezier
- Leesfrequentie
- Verbeeldend lezen / leesbeleving
- Creatief schrijven
- Zelfvertrouwen

Leerkrachten en leescoördinatoren of bouwcoördinatoren:

- Visie van de leerkrachten ten aanzien van het leesbevorderingsbeleid
- Invulling van het leesbevorderingsbeleid voor en na De Schoolschrijver
- Wat verandert er bij de kinderen gaandeweg het traject
- De Schoolschrijver inpassen in het reguliere (taal)onderwijs
- Activiteiten rond lezen en De Schoolschrijver in de school en in de klas

2 Opzet en uitvoering van het onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd op de vier scholen die deelnamen aan het traject De Schoolschrijver in de periode september 2011 tot en met januari 2012.

Vragenlijst

Voor de diverse onderdelen van de vragenlijst is – waar mogelijk – gebruik gemaakt van bestaande vragenlijsten, zoals die ontwikkeld zijn door Cubiss voor onderzoek op scholen. Er is gebruik gemaakt van de bibliotheekmonitor van Kunst van Lezen die ontwikkeld is door Sardes. Uit de leesattitudeschaal van Aarnoutse (1993) zijn enkele items overgenomen. Ook zijn er stellingen geformuleerd over belevend en verbeeldend lezen. Voor het onderdeel creatief schrijven is globaal gekeken naar het onderzoek van Janssen (2006).

Voormeting

In september 2011, voorafgaand aan de start van het project, werden op de scholen vragenlijsten ingevuld door de leerkrachten en de leerlingen bij wie De Schoolschrijver in de klas kwam, en door de contactpersoon/leescoördinator van elke school.

Nameting

Het traject duurde voor de leerlingen van begin oktober tot eind januari. In januari werd op drie van de vier scholen nog gewerkt met een schrijfklasje voor een groep van 12 tot 15 kinderen. Voor de overige leerlingen waren de activiteiten afgelopen. Op één school liep het project voor alle leerlingen door tot eind januari.

Na afloop zijn bij de deelnemende scholen in februari 2012 wederom vragenlijsten ingevuld door de leerkrachten, de leerlingen en de leescoördinator.

Creatief schrijven

De kinderen van deelnemende groepen hebben voorafgaand aan het traject en direct na afloop een verhaal geschreven op basis van een beginzin die bedacht is door één van De Schoolschrijvers. De verhalen zijn door experts beoordeeld op originaliteit, stijl en inzet. Op basis hiervan is gekeken naar de kwaliteit van de verhalen.

Steekproef

De onderzoekspopulatie bestond uit alle leerlingen uit de groepen waar De Schoolschrijver gedurende de onderzoeksperiode minimaal eens per week in de klas aanwezig was. Daarnaast werden de leerkrachten van de groepen waar De Schoolschrijver in de klas komt bevraagd. De overige leerkrachten van de school kregen een verkorte versie van de vragenlijst, om een beeld te krijgen van het leesklimaat op de school als geheel. De leescoördinatoren vulden een vragenlijst in over de leesomgeving op school.

De antwoorden op de open vragen zijn letterlijk weergegeven in de rapportage.

Afkortingen:

TM = Timotheusschool

SM = Slootermeerschool

LB = Louis Bouwmeesterschool

MP = De Mijlpaal

In bijlagen 3 t/m 9 staan de vragenlijsten van dit onderzoek.

3 Leerlingen

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de eerste meting in oktober 2011 vergeleken met de uitkomsten van de tweede meting in januari 2012. Tabel 1 laat zien hoe de steekproef eruitzag. Niet op alle scholen hebben dezelfde groepen aan het traject deelgenomen.

De resultaten in dit hoofdstuk worden weergegeven voor de vier scholen samen. Daartoe zijn enkel de leerlingen meegenomen die beide vragenlijsten (oktober 2011 en januari 2012) ingevuld hebben. Daar staan, uitgesplitst naar school, alle respondenten weergegeven.

Tabel 1: Kenmerken van de leerlingen

		Totaal	TM	SM	LB	MP
	N	210	55	45	73	37
Geslacht	Jongen	42%	47%	44%	38%	42%
	Meisje	58%	53%	56%	62%	58%
Groep	5	53%	62%	62%	27%	22%
	6	34%	38%	38%	34%	78%
	7	13%			38%	

3.1 Lezen op school

Paragraaf 3.1 gaat over het leesklimaat op school, de waardering van lezen op school en boeken op school, zoals waargenomen door de leerlingen. Eerst wordt een beeld geschetst van de antwoorden van de leerlingen vóór aanvang van het traject De Schoolschrijver, in september 2011. Vervolgens worden de antwoorden van de leerlingen na afloop van De Schoolschrijver vergeleken met de beginsituatie. Daartoe worden de gemiddelde scores van de voormeting en de nameting vergeleken.

Een score van 1 duidt op de minimale score (bijvoorbeeld nooit of niet leuk). Een score van 3 duidt op de maximale score (bijvoorbeeld vaak of heel leuk). In de tabellen wordt het niveau van significantie aangegeven. Hiermee wordt aangegeven of het gevonden verschil op toeval berust. Als er een sterretje achter de verschillscore staat is het verschil significant en berust het dus niet op toeval.

3.1.1 Algemeen beeld

Het beeld van het lezen op school dat uit de antwoorden van de kinderen naar voren komt is over het algemeen positief te noemen. Vrijwel alle kinderen geven aan dat ze op school boeken moeten lezen, dat de leerkracht voorleest en dat er over boeken wordt gepraat. Zelf moeten lezen komt vaker voor dan voorlezen of vertellen door de leerkracht.

De meerderheid van de kinderen vindt het fijn om op school met boeken bezig te zijn. Zelf boeken lezen vindt bijna de helft van de kinderen heel leuk, en eveneens bijna de helft vindt dat 'een beetje leuk'. Heel weinig kinderen vinden het helemaal niet fijn om boeken te

lezen op school of over boeken te praten. Het zelf schrijven van een verhaal vindt de helft van de kinderen heel leuk, en een kleine minderheid vindt zelf schrijven juist níet leuk.

3.1.2 *Vergelijking 2011 – 2012*

Het leesklimaat is tussen de aanvang en het einde van het traject niet veranderd wat betreft de activiteiten die de leerlingen in de klas ondernemen. Wel is het volgens de leerlingen zo dat de leerkracht minder voorleest dan bij aanvang in 2011 (tabel 2). Dit komt waarschijnlijk doordat in plaats van de leerkracht De Schoolschrijver vaker voorgelezen heeft.

De resultaten in tabel 3 wijzen erop dat de kinderen het zelf schrijven van verhalen leuker zijn gaan vinden. Het verschil met de beginsituatie is echter niet significant.

Opvallend is dat na afloop van het traject mínder kinderen van mening zijn dat er voldoende leuke boeken zijn op school (tabel 4). Dit duidt erop dat de leesinteresse verbreed is: doordat ze via De Schoolschrijver met meer verschillende boeken in aanraking zijn gekomen, zien ze ook beter de beperkingen van het huidige boekenaanbod op school.

Tabel 2: Leesklimaat op school (min = 1, max = 3)

	2011	2012	verschil
Hoe vaak moet je van de juf of meester in een boek lezen?	2,63	2,62	-,01
Hoe vaak vertelt de juf of meester over een boek?	2,23	2,20	-,03
Hoe vaak leest de juf of meester voor?	2,52	2,31	-,21 *

*p<.05

Tabel 3: Waardering lezen op school (min = 1, max = 3)

	2011	2012	verschil
Wat vind je ervan als je van de juf of meester een boek moet lezen?	2,40	2,42	,02
Wat vind je ervan als de juf of meester iets vertelt over een boek?	2,43	2,31	-,12
Wat vind je ervan als je zelf een verhaal moet schrijven?	2,28	2,39	,11

*p<.05

Tabel 4: Boeken op school

	2011	2012
Er zijn op school genoeg leuke boeken.	85%	71%

*p<.05

3.2 Lezen thuis

Paragraaf 3.2 gaat over het leesklimaat thuis, bibliotheekbezoek, lezen in de vrije tijd en leesplezier. Eerst wordt een beeld geschetst van het lezen thuis, voor aanvang van het traject in 2011. Daarna wordt een vergelijking gemaakt met de situatie na afloop, in 2012.

In de onderstaande tabellen is een gemiddelde score weergegeven. Een score van 1 duidt op de minimale score (bijvoorbeeld nooit of niet leuk). Een score van 3 duidt op de maximale score (bijvoorbeeld vaak of heel leuk).

3.2.1 Algemeen beeld

Driekwart van de kinderen praat wel eens met de ouders over boeken, en eveneens bij driekwart lezen de ouders zelf wel eens een boek. Voorlezen gebeurt bij meer dan de helft van de kinderen, al gebeurt dat maar bij 9% 'vaak'. 85% van de kinderen gaat samen met vader of moeder naar de bibliotheek. Zie tabel 5.

Tabel 5: Leesklimaat thuis

	Nooit	Soms	Vaak
Hoe vaak leest je vader of moeder je voor?	45%	45%	9%
Hoe vaak praat je met je vader of moeder over boeken?	24%	54%	21%
Hoe vaak ga je met je vader of moeder naar de bibliotheek?	15%	46%	38%
Hoe vaak leest je vader of moeder zelf een boek?	26%	44%	29%

Er wordt door de kinderen uit dit onderzoek opvallend vaak gelezen thuis: ruim meer dan de helft van de kinderen leest elke dag, vaak meerdere keren per dag. 15% van de kinderen leest hooguit eens per maand, of bijna nooit (tabel 6).

Tabel 6: Leesfrequentie thuis

	2011
paar keer per dag	34%
een keer per dag	29%
een paar keer per week	18%
een keer per week	4%
een keer per maand	4%
bijna nooit	11%

Ook de leesomvang van de kinderen is opvallend hoog. De meeste kinderen (47%) lezen gemiddeld 1 à 2 boeken per week. Krap een vijfde van de kinderen leest minder dan één boek per week, terwijl ruim een derde van de kinderen zegt drie, vier of meer boeken per week te lezen (tabel 7).

Tabel 7: Aantal gelezen boeken

	2011
minder dan 1 boek per week	18%
1 of 2 boeken per week	47%
3 of 4 boeken per week	15%
meer dan 4 boeken per week	20%

Een grote meerderheid van de kinderen (86%) vindt lezen best wel leuk of heel leuk. Er zijn maar weinig kinderen die lezen helemaal niet leuk vinden (tabel 8).

Tabel 8: Waardering thuis boeken lezen

	2011
heel leuk	35%
best wel leuk	51%
niet zo leuk	10%
helemaal niet leuk	4%

In tabel 9 is te zien hoeveel boeken de kinderen zelf in hun bezit hebben. Iets meer dan de helft van de kinderen heeft minder dan twintig boeken, 5% heeft helemaal geen boeken. Hoe de kinderen aan hun boeken komen, is weergegeven in tabel 10. Ruim de helft van de kinderen heeft thuis zelf boeken, en ook haalt ruim de helft van de kinderen boeken bij de bibliotheek. Andere manieren om aan boeken te komen zijn zelf kopen, de schoolbibliotheek, of andere kanalen, meestal via familie.

Tabel 9: Aantal boeken thuis

	2011
geen	5%
1 tot 20 boeken	54%
21 tot 50 boeken	21%
51 tot 100 boeken	12%
meer dan 100 boeken	8%

Tabel 10: Hoe kom je aan boeken?

	2011
We hebben boeken thuis.	53%
Ik krijg boeken cadeau.	27%
Ik haal ze bij de schoolbibliotheek.	22%
Ik haal ze bij een bibliotheek.	56%
Ik koop zelf boeken.	34%
ergens anders vandaan	26%

3.2.2 Vergelijking 2011 – 2012

In vergelijking tot de beginsituatie praten de kinderen volgens de eindmeting iets vaker met hun ouders over boeken (tabel 11), al is het verschil minimaal. Verder is er nauwelijks verandering waarneembaar in het leesklimaat thuis. Wel gaan de kinderen in de eindmeting vaker zelfstandig naar de bibliotheek (tabel 12). Uit tabel 13 blijkt dat kinderen iets vaker naar de schoolbibliotheek en naar de bibliotheek gaan om boeken te halen, maar het verschil is zeer klein en niet significant.

Tabel 11: Leesklimaat thuis

	2011	2012	verschil
Hoe vaak leest je vader of moeder je voor?	1,6	1,7	,1
Hoe vaak praat je met je vader of moeder over boeken?	2,0	2,1	,11 *

Hoe vaak ga je met je vader of moeder naar de bibliotheek?	2,2	2,2	,03
Hoe vaak leest je vader of moeder zelf een boek?	2,0	2,1	-,09

*p<.05

Tabel 12: Bibliotheekbezoek

	2011	2012	verschil
Hoe vaak ga je zelf naar de bibliotheek? (1-3)	1,89	2,04	,14 *

*p<.05

Tabel 13: Hoe kom je aan boeken? (meerdere antwoorden mogelijk)

	2011	2012
We hebben boeken thuis.	53%	56%
Ik krijg boeken cadeau.	27%	27%
Ik haal ze bij de schoolbibliotheek.	22%	25%
Ik haal ze bij een bibliotheek.	56%	59%
Ik koop zelf boeken.	34%	34%
ergens anders vandaan	26%	24%

Aan de kinderen is gevraagd hoe vaak ze zelf thuis boeken lezen, variërend van ‘bijna nooit’ tot ‘een paar keer per dag’. De leesfrequentie was reeds voor aanvang van De Schoolschrijver opvallend hoog: de meeste kinderen lezen elke dag, soms meerdere keren per dag, thuis in een boek. Er is geen waarneembaar verschil in de leesfrequentie na vier maanden De Schoolschrijver (tabel 14).

Tabel 14: Leesfrequentie in de vrije tijd (min. = 1, max. = 6)

	2011	2012	verschil
Hoe vaak lees je thuis in een boek?	4,46	4,50	,04

*p<.05

Aan de kinderen is gevraagd hoe leuk ze lezen in de vrije tijd vinden (van ‘helemaal niet leuk’ tot ‘heel leuk’) en hoe veel boeken ze lezen (van ‘heel weinig’ tot ‘heel veel’). Ten opzichte van de beginmeting zijn er iets minder kinderen die lezen leuk vinden. Het aantal boeken dat de kinderen lezen is gelijk gebleven.

Tabel 15: leesplezier en leesomvang vrije tijd (min = 1, max = 4)

	2011	2012	verschil
Hoe vind je het om in je vrije tijd een boek te lezen?	3,17	3,07	-,10 *
Hoeveel lees je als je vrij bent?	2,37	2,36	,01

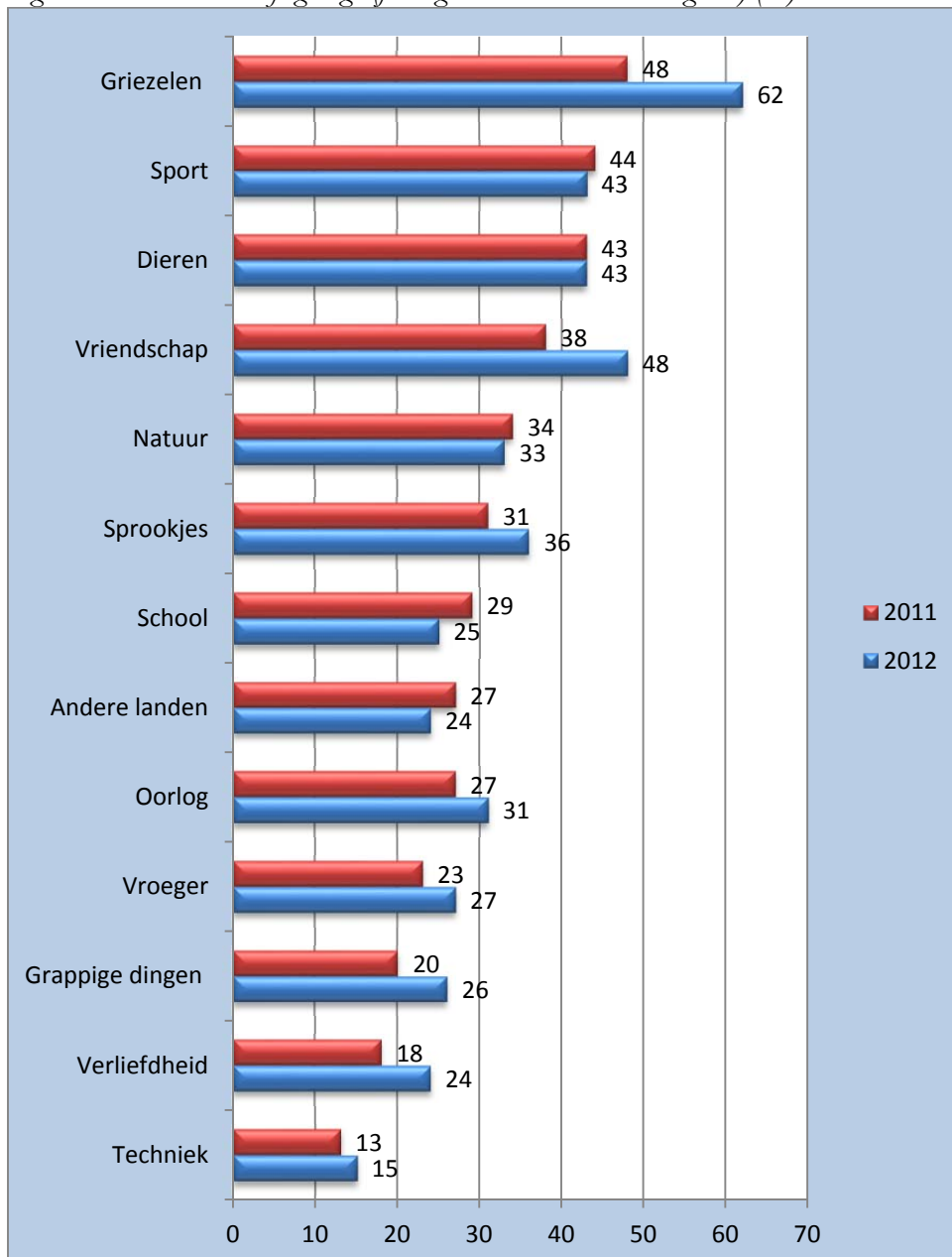
*p<.05

3.3 Leesmaken en smaakmakers

Aan de kinderen is gevraagd waarover ze graag lezen en van wie ze tips en ideeën krijgen voor boeken. In figuur 1 is te zien dat kinderen voornamelijk graag boeken lezen over

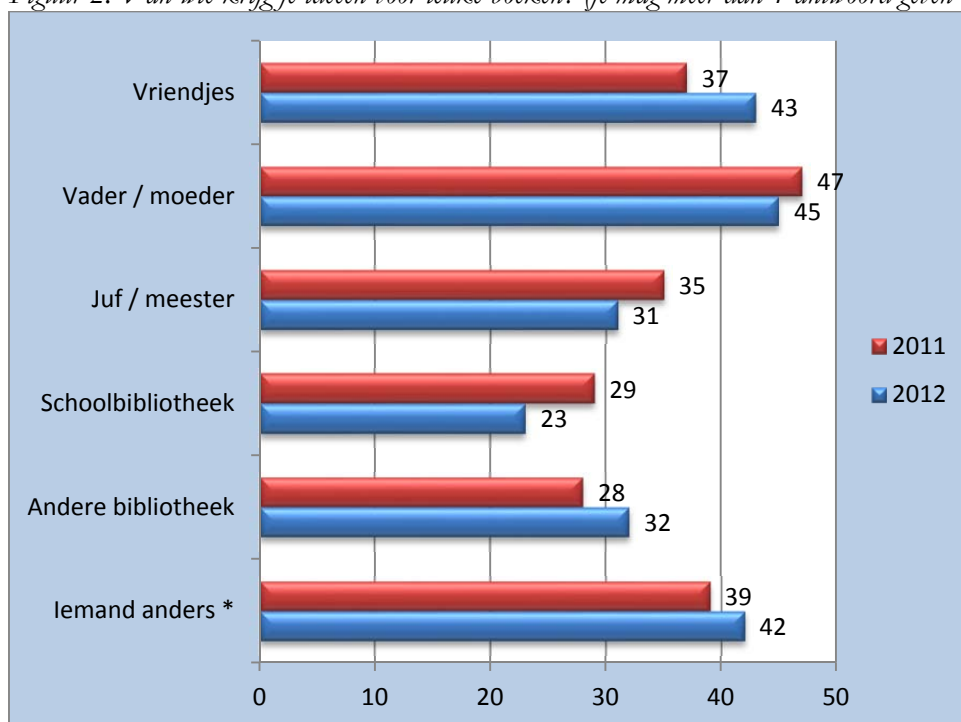
sport, dieren en vriendschap. Het aantal kinderen dat graag griezelige boeken leest is iets toegenomen tijdens het traject De Schoolschrijver, evenals het aantal kinderen dat graag boeken leest over vriendschap.

Figuur 1: Waarover lees je graag? (je mag meer dan 1 antwoord geven) (%)

Tips voor leuke boeken krijgen de kinderen vooral van vriendjes en van hun ouders (figuur 2). De invloed van vriendjes en van de bibliotheek is iets toegenomen. Bij 'iemand anders' noemden de kinderen het vaakst vrouwelijke familieleden: zus, tante, nichtje. In de nameting hebben tien kinderen ook De Schoolschrijver vermeld.

Figuur 2: Van wie krijg je ideeën voor leuke boeken? (je mag meer dan 1 antwoord geven (%))

3.4 Leesbeleving

De leesbeleving van de kinderen is gemeten door een aantal stellingen op een driepuntsschaal: klopt niet, klopt een beetje, en klopt helemaal. Zo is gevraagd of ze wegdromen bij een boek, in hoeverre ze het verhaal voor zich zien en of ze zich inleven in de personages. Op de meeste stellingen is geen verschil waarneembaar voor en na De Schoolschrijver, met één uitzondering: de gemiddelde score voor ‘wegdromen’ is significant hoger na afloop van het traject (tabel 16).

Tabel 16: Stellingen over de leesbeleving (min = 1, max = 3)

	2011	2012	verschil
Als ik een boek lees kan ik lekker wegdromen	2,14	2,34	,21 *
Als ik lees vergeet ik alles om me heen	2,18	2,22	,04
Terwijl ik lees is het net of ik naar het verhaal luister	2,45	2,35	-,10
Als ik aan het lezen ben, zie ik het verhaal voor me	2,37	2,41	,04
Als ik een boek uit heb bedenk ik hoe het verder zal gaan	2,13	2,09	-,04
Wanneer ik lees lijken dingen in het verhaal echt te bestaan	2,10	2,17	,07
Als ik een leuk boek lees, krijg ik zelf zin om een verhaal te schrijven	2,28	2,21	-,06
Ik wil later graag schrijver worden	1,45	1,48	,02
Als ik lees, voel ik me een van de personen in het verhaal	1,93	2,06	,13
Ik denk vaak terug aan wat ik gelezen heb	2,33	2,30	-,03

*p<.05

3.5 Leesattitude

De leesattitude is gemeten met een aantal stellingen die overgenomen zijn uit de leesattitudeschaal van Aarnoutse (1993), aangevuld met enkele nieuwe stellingen. De stellingen zijn gemeten op een schaal met als antwoordcategorieën ‘klopt niet’, ‘klopt een beetje’, en ‘klopt helemaal’. Het beeld van de leesattitude dat ontstaat op basis van de antwoorden, is vrij gunstig. Na vier maanden De Schoolschrijver is dat beeld nauwelijks veranderd, zij het dat over het geheel een zeer lichte daling van de leesattitude te zien is. Op vrijwel alle stellingen is de gemiddelde score na afloop van De Schoolschrijver iets minder gunstig, al zijn de meeste verschillen niet significant en verwaarloosbaar klein. In twee gevallen is het verschil tussen begin- en eindmeting significant: iets meer kinderen vinden dat lezen hen gaat vervelen (verschil 0,15, $p < .01$) en iets minder kinderen vinden het leuk om over boeken te praten (verschil -,15, $p < .05$), zie tabel 17.

Wanneer de leerlingen ingedeeld worden in twee groepen op basis van leesfrequentie (meerdere malen per week of vaker versus eens per week of minder), blijft het beeld ongeveer gelijk. De weinig-lezers scoren reeds bij aanvang, in 2011 op alle onderdelen lager. Bij de eindmeting in 2012 is de leesattitude van de weinig-lezers op verscheidene aspecten nog wat verder gedaald. De veel-lezers scoren bij aanvang reeds hoger dan de weinig-lezers. Bij de eindmeting is hun leesattitude vrijwel gelijk gebleven. De lichte daling van de leesattitude is dus voornamelijk toe te schrijven aan de dalende leesattitude van de weinig-lezers. De tabel met een vergelijking van weinig- en veel-lezers op alle leesattitude-items in 2011 en 2012 staat in bijlage 11.

Hoewel er sprake is van een minimale afname van de leesattitude van de totale groep en met name bij de weinig lezende kinderen, vinden bijna alle kinderen dat lezen belangrijk is. Ook geven veel kinderen aan dat ze boeken steeds beter begrijpen en vindt het merendeel dat ze veel leren van boeken.

Tabel 17: Stellingen over de leesattitude (min = 1, max = 3)

	2011	2012	verschil
Vrij lezen op school is leuk.	2,68	2,61	-,07
Ik vind lezen belangrijk.	2,78	2,73	-,05
Lezen gaat mij gauw vervelen.	1,37	1,53	,15*
Ik hou van lezen.	2,52	2,46	-,06
Ik vind het leuk om over boeken te praten.	2,29	2,13	-,15 *
Ik lees meer dan andere kinderen in mijn klas.	1,70	1,65	-,05
Van lezen word ik gauw moe.	1,50	1,56	,06
Ik leer veel van boeken.	2,73	2,65	-,08
Lezen is vervelend.	1,23	1,34	,11 *
Ik weet veel dingen om over te lezen.	2,25	2,16	-,09
Boeken lezen in de klas is saai.	1,31	1,37	,06
Ik weet best veel van boeken.	2,27	2,16	-,11 *
Ik word steeds beter in lezen.	2,78	2,69	-,09 *

Ik begrijp boeken steeds beter.	2,74	2,61	-,13 *
Door boeken te lezen kom ik veel te weten.	2,81	2,64	-,17 *

*p<.05

3.6 Schoolschrijver

De Schoolschrijvers zijn elke week in de klassen geweest om daar drie kwartier te vertellen, te praten over verhalen, en voor te lezen. Er werd verwacht dat dit een positief effect zou hebben op de verbeeldingskracht van de leerlingen.

In tabel 18 is te zien dat de kinderen zich gemakkelijker laten meevoeren door een verhaal: de gemiddelde score voor ‘Als iemand me voorleest, droom ik lekker weg’ is significant hoger dan voor aanvang van het traject. Dat geldt ook voor de gemiddelde score voor ‘Als iemand me voorleest, dan vergeet ik alles om me heen’.

Tabel 18: Verbeelding door voorlezen

	2011	2012	verschil
Als iemand me voorleest, droom ik lekker weg.	1,95	2,12	,17 *
Als iemand me voorleest, vergeet ik alles om me heen.	1,92	2,07	,15 *
Als iemand me voorleest, dan zie ik het verhaal voor me.	2,20	2,20	,00
Als iemand me voorleest, dan lijken de dingen uit het verhaal echt te bestaan.	2,02	1,99	,03

*p<.05

Uit de meting van 2012 blijkt dat ruim de helft van de kinderen thuis boeken heeft gelezen van De Schoolschrijver. Ook heeft 57% thuis verteld over De Schoolschrijver. 70% van de kinderen heeft in de bibliotheek gezocht naar boeken van De Schoolschrijver en 77% heeft ideeën voor leuke boeken gekregen door De Schoolschrijver. Uit deze resultaten blijkt dat heel veel kinderen ook buiten school daadwerkelijk iets gedaan hebben met de informatie of ideeën die zij gekregen hebben door het traject De Schoolschrijver.

Tabel 19: Boeken lezen van De Schoolschrijver

	% ja
Thuis boeken gelezen van De Schoolschrijver?	52%
Thuis verteld over verhalen van De Schoolschrijver?	57%
In de bibliotheek boeken gezocht van De Schoolschrijver?	70%
Ideeën over leuke boeken gekregen?	77%

3.7 Creatief schrijven

Tot de doelstellingen van De Schoolschrijver behoort het stimuleren van de creativiteit en het vergroten van de woordenschat van de kinderen. Geïnspireerd door het vakmanschap van De Schoolschrijver zouden de kinderen zich beter leren uitdrukken.

Een aantal kinderen heeft aan het eind van het traject De Schoolschrijver deelgenomen aan een schrijfklas. Zij kregen in de periode december – januari drie maal lessen over creatief schrijven. Om de invloed op de creativiteit en de uitdrukkingsvaardigheid van de leerlingen te onderzoeken, is in het onderzoek een creatieve schrijfofdracht verstrekt. De kinderen van deelnemende groepen hebben voorafgaand aan het traject en direct na afloop een verhaal geschreven op basis van een beginzin die bedacht is door één van De Schoolschrijvers. De verhalen zijn door experts beoordeeld op originaliteit, stijl en inzet. Op basis hiervan is gekeken naar de kwaliteit van de verhalen.

De kinderen van de Mijlpaal, de Slootermeerschool en de Timotheusschool hebben eind september een verhaal geschreven. Als uitgangspunt kregen de kinderen van de Mijlpaal en de Slootermeerschool de keuze uit twee fantasievolle beginzinnen geschreven door Lydia Rood. Op de Timotheusschool kregen de kinderen een beginzin uit hun lesmethode *Taalleesland*.

De opdracht luidde als volgt:

“Kies uit deze 2 zinnen de leukste en maak daar een verhaal van.

- 1 *‘Tim,’ zegt papa, ‘doe dit luik nóóit open, want daaronder begint de weg naar de Zuidpool.’*
- 2 *Buiten sneeuwde het al dagen toen Noor een jong ijsbeertje in het gootsteenkastje vond.”*

Na afloop van het project De Schoolschrijver hebben de kinderen weer een verhaal geschreven. Alle kinderen kregen daartoe de keuze uit twee nieuwe beginzinnen van Lydia Rood. De instructie luidde:

“Kies uit deze 2 zinnen de leukste en maak daar een verhaal van.

- 1 *Bij Hafid thuis doen ze groene suiker in hun thee, en daardoor kan Hafid in het donker zien.*
- 2 *‘De juf van groep zeven is een beks’, fluisterde Tamara. ‘Een echte, die drankjes kookt.’”*

Uit de opstellen van de leerlingen zijn ‘blind’ 21 opstellenparen geselecteerd (voor- en nameting). De opstellen van de kinderen uit de schrijfklasjes van twee scholen zaten daar in elk geval bij. Op de Mijlpaal was er geen schrijfklas. Zeventien opstellenparen waren afkomstig van schrijfklas-kinderen van twee scholen en vier opstellen waren van kinderen van de Mijlpaal, waar geen schrijfklasje was.

Elk opstellenpaar is beoordeeld door telkens twee verschillende experts. De groep experts bestond uit leerkrachten uit het basisonderwijs, educatiespecialisten uit de bibliotheekwereld, een universitair onderzoeker, een docent Nederlands en studenten van de masteropleiding Jeugdliteratuur. De experts hebben de opstellen beoordeeld op de volgende criteria:

Originaliteit

Bijvoorbeeld: Zijn er verrassende vondsten? Grappige uitspraken? Onverwachte wendingen?

Stijl

Blijkt er kwaliteit uit de schrijfstijl? Bijvoorbeeld: Worden er niet-alledaagse woorden gebruikt? Is er variatie in de zinsbouw? Kent het verhaal een logische opbouw?

Inzet

Blijkt uit de tekst inzet en betrokkenheid van de leerling?

Deze aspecten zijn beoordeeld door een score toe te kennen op een vijfpuntsschaal, variërend van zeer negatief (--) tot zeer positief (++). Vervolgens hebben de experts de opstellen een rapportcijfer gegeven. Hierbij zijn ze uitgegaan van hun eigen opvatting over een goed verhaal voor een kind van 9 à 10 jaar. In het rapportcijfer hebben de experts alle criteria (stijl, originaliteit en inzet) samengenomen. Tot slot hebben ze aangegeven welk opstel van het opstellenpaar het beste was: versie A of versie B. In één zin hebben de experts hun oordeel toegelicht.

De experts wisten niet welk opstel van het eerste meetmoment was en welk van het tweede.

Resultaten

De opstellen waren van uiteenlopende lengte en originaliteit. Aan de beoordelaars is gevraagd vooral te letten op originaliteit, stijl en inzet, en dus niet zozeer te letten op spelfouten. Ter illustratie twee fragmenten uit opstellen van twee kinderen uit groep 5 en groep 6:

een kind uit groep 6 (voormeting):

(...) Achter Tim hoorde hij wat hij draaide zich met een ruk om en zach daar een aakhoorn. Hoe komt hij hier nou dach Tim? Hij is zeker met me mee gekomen. Eekhoontje? Weet jij nog waar de uitgang is? Vroeg Tim voorzichtig. (...)

een kind uit groep 5 (nameting):

De juf van groep 7 is een heks, fluisterde Tamara. Een echte die drankjes kookt. Niet waar zegt Annabel. Jawel zegt Tamara. Zullen we samen onderzoeken waar ze haar drankjes maakt en wat voor een vraagt Annabel. Okee na school bij mij slapen goed idee zegt Tamara. Ze gaan naar het bos, kijk daar is een hut zegt Tamara. Wow het is de hut van de heks. Kijk drankjes van de natuur en van het milieu. Tamara het is een heks! Maar Annabel, wat moeten we hiermee? Hoe bedoel je? Nou zegt Tamara. Tegen wie moeten we dit zeggen. Tegen niemand natuurlijk. Dat kan ik niet geheim houden zegt Tamara. Dan neem je dit drankje en dat zorgt ervoor dat je niks meer weet van het afgelopen uur. Okee en neem me dan mee naar jou huis. Thuis was alles weer normaal en Tamara en Annabel hebben nooit meer aan de heks gedacht.

In tabel 20 zijn de gemiddelde scores van de voor- en de nameting met elkaar vergeleken. De opstellen zijn gescoord op een vijfpuntsschaal, waarbij 1 staat voor ++ en 5 staat voor --. Hoe lager de score, hoe positiever het oordeel.

Op de onderdelen originaliteit, stijl en inzet is er vrijwel geen verschil tussen de beide meetmomenten. Ook de gemiddelde rapportcijfers op beide meetmomenten zijn nagenoeg

gelijk aan elkaar. Bij de keuze welk opstel beter is, is 44 keer gekozen voor het opstel van de voormeting en 40 keer voor het opstel van de nameting. De argumenten die de beoordelaars gaven voor hun beoordeling staan in bijlage 10.

Tabel 20: Gemiddelde scores voor de opstellen in voor- en nameting (min = 5, max = 1)

	Voormeting	Nameting
Originaliteit ¹	2,69	2,65
Stijl ¹	2,98	3,00
Inzet ¹	2,51	2,40
Rapportcijfer	6,2	6,3
Welke is beter?	44x	40x

¹ Vijfpuntsschaal: 1 = + + en 5 = - -

4 Leerkrachten

De leerkrachten van de vier scholen vulden tweemaal een korte vragenlijst in over hun visie op leesbevordering, hun eigen leesgedrag en de activiteiten die zij in de klas ondernemen op het gebied van lezen. In de voormeting (september 2011) is tevens gevraagd wat de leerkrachten verwachten van De Schoolschrijver. In de nameting (januari 2012) is gevraagd naar de opbrengsten ervan.

Er waren twee versies van de vragenlijst voor leerkrachten: één voor de leerkrachten bij wie De Schoolschrijver in de klas kwam, en een verkorte versie voor de overige leerkrachten van de school. De vragenlijsten zijn niet door alle leerkrachten ingevuld, ondanks herhaaldelijk verzoek. Ook hebben veel leerkrachten slechts eenmaal een vragenlijst ingevuld, ofwel bij de voormeting, ofwel bij de nameting. Zo hebben zowel bij de voormeting als bij de nameting tien leerkrachten mét De Schoolschrijver de vragenlijst ingevuld, maar zijn dit niet altijd dezelfde leerkrachten geweest.

Tabel 21: Komt De Schoolschrijver bij u in de klas?

		TM	SM	LB	MP	Totaal
2011	Ja	1	2	3	4	10
	Nee	12	8	0	0	20
2012	Ja	2	1	4	3	10
	Nee	0	5	0	9	14

Tabel 22: In welke groep geeft u les?

Groep	2011	2012
1 en 2	8	4
3	3	3
4	2	2
5	7	4
6	4	3
7	4	4
8	2	4
Totaal	30	24

In dit hoofdstuk wordt allereerst de leessituatie op de scholen geschetst, op basis van de antwoorden op de vragen in de voormeting in september 2011 en de nameting in januari 2012 (paragraaf 4.1). Paragraaf 4.2 gaat alleen over de leerkrachten die met De Schoolschrijver hebben gewerkt. In paragraaf 4.3 worden de verwachtingen vooraf afgezet tegen de opbrengsten van De Schoolschrijver.

4.1 Visie op leesbevordering

Deze paragraaf gaat over de invulling die de leerkrachten geven aan leesbevordering door activiteiten in de klas. Het betreft de resultaten voor de hele school, door alle leerkrachten die de vragenlijst invulden. In de volgende paragraaf gaan we dieper in op enkel die leerkrachten bij wie De Schoolschrijver in de klas kwam.

Omdat de vragenlijsten in de nameting deels door andere leerkrachten zijn ingevuld dan in de voormeting, is een vergelijking tussen beide situaties strikt genomen niet goed mogelijk. Wel kunnen we aan de hand van de antwoorden op de vragen een beeld schetsen van leesbevordering op de scholen.

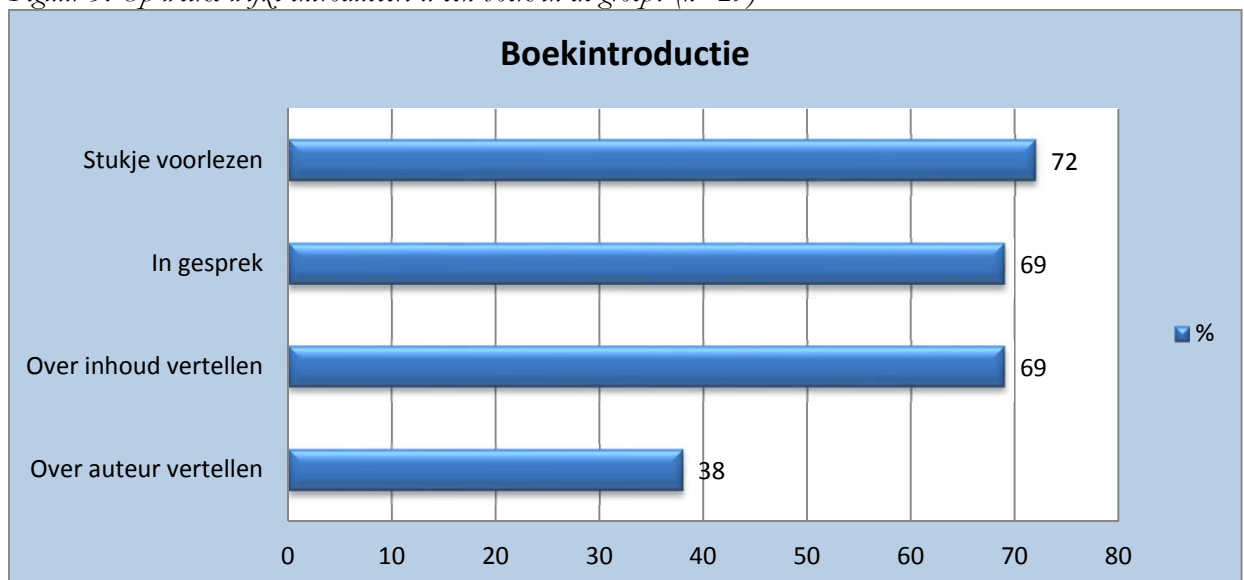
De percentages in figuren en tabellen in deze paragraaf geven een indicatie van de aandacht die er aan de verschillende onderdelen besteed wordt in de voormeting in 2011. De cijfers van de eindmeting in 2012 zijn opgenomen in bijlage 2.

Introduceren van boeken

Hoe maken de leerkrachten kinderen enthousiast voor het lezen van boeken in de klas? Een stukje voorlezen en vertellen over de inhoud van het boek zijn veel voorkomende activiteiten daartoe, evenals het in gesprek gaan met leerlingen over boeken. Iets vertellen over de auteur van een boek doet men minder vaak (figuur 3)

Andere manieren van boeken introduceren zijn het bekijken van uiterlijke kenmerken: titel, schrijver, kaft, illustraties; het voorspellen waar het boek over zal gaan; het onderling laten uitwisselen van boekentips; en het bespreken van een lievelingsboek door de leerkracht zelf.

Figuur 3: Op welke wijze introduceert u een boek in de groep? (n=29)

Activiteiten rond leesbevordering in de klas

De belangrijkste leesactiviteit is het vrij lezen of stillezen in klassikaal verband. Op vrijwel alle scholen wordt zelfstandig gelezen zodra de kinderen dit geleerd hebben (gemiddeld 90 minuten per week). Vaak is er een vast moment op de dag dat er vrij gelezen wordt, bijvoorbeeld elke middag een kwartier, of bij aanvang van de dag 20 tot 30 minuten lezen in een zelf gekozen boek. Dat het vrij lezen niet vrijblijvend is, blijkt uit de opdrachten die de leerkrachten daarbij geven: leerlingen moeten boekverslagen maken (van, vrij eenvoudig, met het inkleuren van een formulier tot een uitgebreide boekbespreking) of vertellen over het boek dat ze gelezen hebben.

Activiteiten die volgens de leerkrachten vallen onder 'vrij lezen' zijn onder meer het maatjeslezen (leerlingen lezen aan elkaar voor), interactief lezen en het uitbeelden van een verhaal. Soms worden middelen gebruikt zoals een verteltafel of een digitaal prentenboek. Ook het lezen van zakelijke teksten valt onder vrij lezen, bijvoorbeeld informatieve teksten over een onderwerp, en krantenknipsels. Een aantal leerkrachten benadrukt het belang van het lezen 'op niveau': kinderen lezen op hun eigen (AVI-) niveau of moeten een boek kiezen dat net iets verder reikt dan wat ze momenteel aankunnen. Een leerkracht noemt ook projecten zoals de kinderboekenweek of een schrijver in de klas.

Ter illustratie de antwoorden van enkele leerkrachten op de vraag *hoe* men aandacht besteedt aan vrij lezen. In bijlage 2 staat de complete lijst met antwoorden.

"Elke dag een half uur zelfstandig lezen. 3 keer in de week een boek, 1 keer in de week vrij kiezen bijvoorbeeld een stripboek en 1 keer in de week informatief."

"Elke dag eerste half uur. Vrij lezen, ik lees met een klein groepje. In principe altijd een AVI-boek, op vrijdag mogen ze het zelf weten (Kidsweek, themaboek, mediabeekboek, strip, AVI-boek)"

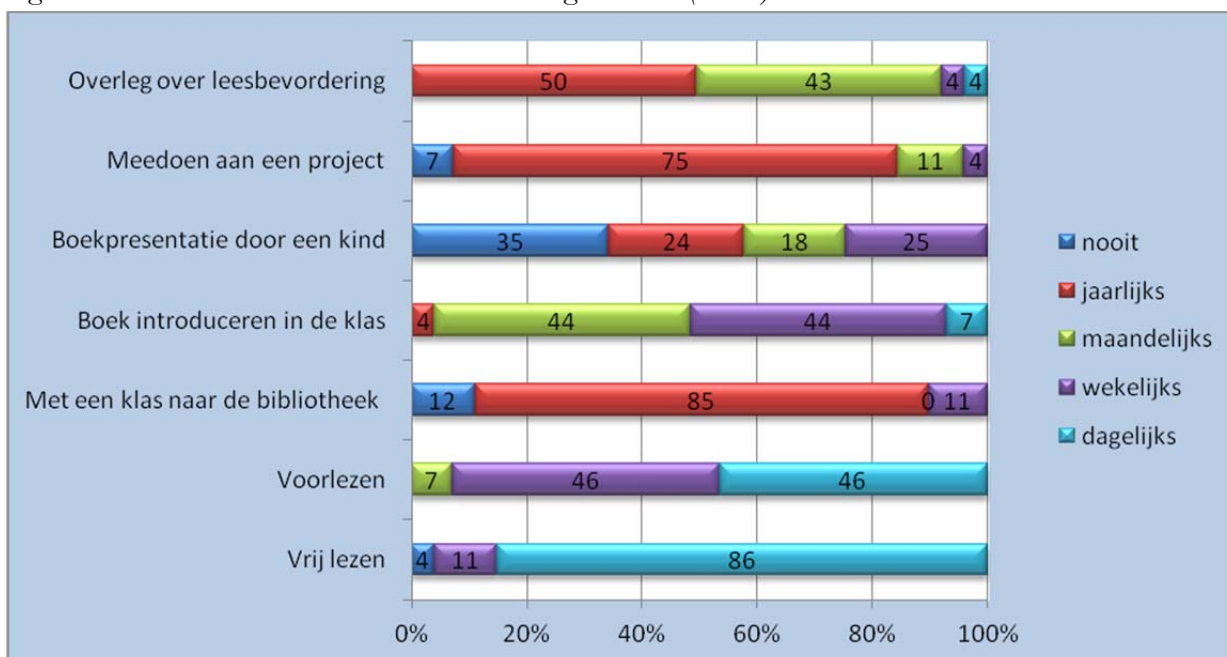
"Na het eetmoment in de ochtend en bij het begin van de middag pakken de kinderen zelf boeken. Verder kunnen de kinderen altijd tijdens Arbeid naar keuze in de leesboek om te lezen"

"Onderwerpen in het nieuws of thema's koppelen aan een leesboek (ik heb er 350 staan in mijn klas)".

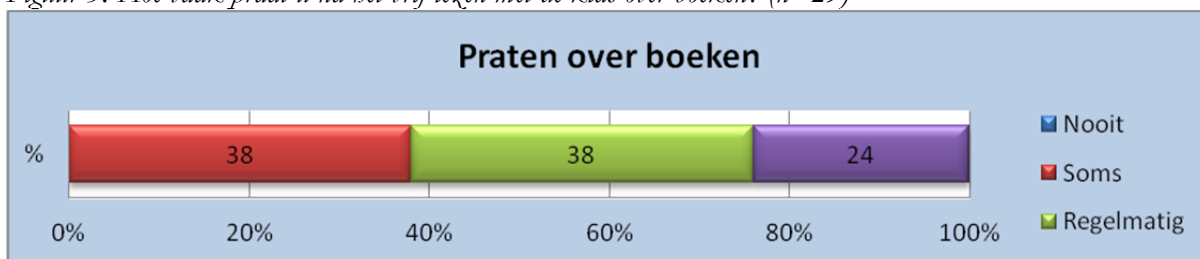
"We hebben een protocol: voorbereidend en zelfstandig lezen. Elke morgen 15 tot 30 minuten (afhankelijk per groep) 5x per week. Zelf een boek uitkiezen, leerkracht zorgt er wel voor dat kinderen op hun eigen niveau lezen"

Ook wordt er zeer frequent voorgelezen: vrijwel alle leerkrachten lezen minstens wekelijks voor (gemiddeld 44 minuten per week). Meedoen aan projecten en het klassikaal bezoeken van een bibliotheek zijn activiteiten die veeleer jaarlijks ondernomen worden. De mate van overleg loopt uiteen van dagelijks (bij een minderheid) tot jaarlijks bij de helft van de leerkrachten. Zie figuur 4 en 5.

Figuur 4: Hoe vaak doet u onderstaande activiteiten gemiddeld? (n=28)

Figuur 5: Hoe vaak praat u na het vrij lezen met de klas over boeken? (n=29)

Ongeveer een derde van de leerkrachten leest zelf regelmatig een kinderboek. Een kleine minderheid leest nooit een kinderboek, zie tabel 23.

Tabel 23: Hoeveel kinderboeken / jeugdboeken leest u zelf?

n=25	%
Vrijwel geen	12
Hooguit een paar per jaar	56
Ongeveer één per maand	12
Ongeveer één per week	20

4.2 Rondom De Schoolschrijver

Tien leerkrachten bij wie De Schoolschrijver in de klas kwam, hebben vragen beantwoord over de activiteiten tijdens dit traject en hun eigen inbreng daarbij. Deze vragen zijn gesteld in de eindmeting.

Tabel 24: Kwam De Schoolschrijver bij u in de klas?

n=24	
Ja	10
Nee	14

Op de vraag of kinderen de boeken van De Schoolschrijver mee naar huis mogen nemen, geven alle leerkrachten aan dat de boeken op school blijven. Toelichtingen die men daarbij geeft:

“Boeken van De Schoolschrijver blijven op school. Veel kinderen hebben boeken van hem gekocht of geleend.”

“Ik heb een exemplaar aangeschaft voor in de klas. Niet om mee naar huis te nemen.”

“Ze halen boeken bij de bibliotheek en lezen het thuis. De meeste kinderen zijn lid van de bibliotheek”

Een aantal leerkrachten leest zelf ook de boeken van De Schoolschrijver (tabel 25), en sommigen lezen er ook uit voor in de klas. De boeken passen bij de belevingswereld van de kinderen, al merkt een leerkracht op dat veel boeken voor groep 5 inhoudelijk te moeilijk zijn.

Tabel 25: Leest u zelf ook boeken van De Schoolschrijver?

n=10	
Ja	7
Nee	3

Op de momenten dat De Schoolschrijver in de klas is, luisteren de meeste leerkrachten mee. Sommigen praten ook mee, maar over het algemeen is het beeld dat de leerkrachten zich wat afzijdig houden. Ze zijn wel zeer geïnteresseerd in wat De Schoolschrijver doet, ze maken aantekeningen, observeren en houden orde.

Enkele opmerkingen van de leerkrachten:

- Leest u zelf ook boeken van De Schoolschrijver?
“Zeker, Drakeneiland is echt enorm leuk”
- Wat doet u op de momenten dat De Schoolschrijver met uw groep bezig is?
“Dan ben ik daar ook bij aanwezig en help ik waar nodig.”
“Ik ben in de klas en luister mee. Ik vind het spannend.”
“Ik doe mee met de groep en help de kinderen waar nodig.”
“Observeren, orde houden en ondertussen wat nakijken.”

Tabel 26: Heeft u door De Schoolschrijver nieuwe ideeën opgedaan? Zo, ja welke?

n=10	
Ja	9
Nee	1

Vrijwel alle leerkrachten hebben ideeën opgedaan door De Schoolschrijver (tabel 26). Het zijn vooral ideeën rondom het schrijven van verhalen en het stimuleren van de fantasie. Bijvoorbeeld:

- “Gezamenlijke start voor een verhaal maken, verhaal laten schrijven bij een foto.”*
- “In eerste instantie ingaan op de inbreng van de kinderen en die ook positief benaderen. Actief de verhalen van de kinderen bekijken en met hen bespreken.”*
- “Inspireren om verhalen te bedenken.”*
- “Leuke feedback geven aan de kinderen. Ideeën voor het bespreken van de onderwerpen en naspelen. Fantasie bij de kinderen activeren.”*
- “Om vaker een stukje uit het verhaal na te spelen.”*

4.3 Verwachtingen en opbrengsten

Aan de leerkrachten bij wie De Schoolschrijver in de klas is geweest, is vooraf gevraagd naar de verwachtingen. In de eindmeting is gevraagd wat het traject heeft opgebracht voor de school als geheel, voor de kinderen en voor de leerkracht zelf. Deze zijn weergegeven in de tabellen 27 tot en met 31.

De opvallendste opbrengsten voor de leerkrachten zijn de positieve aandacht voor lezen en boekpromotie en de aandacht voor creatief schrijven. Uit de uitspraken van de leerkrachten blijkt dat ze van mening zijn dat het leesplezier bij een aantal leerlingen zeker toegenomen is. Ook geven ze aan dat kinderen hun horizon verbreed hebben, en dat ze meer plezier beleven aan het schrijven van verhalen. De belangrijkste opbrengsten voor de leerkrachten zelf zijn de ideeën die ze hebben opgedaan dankzij De Schoolschrijver.

Tabel 27: Verwachtingen en opbrengsten voor de school als geheel

Verwachtingen (2011)	Opbrengsten (2012)
<ul style="list-style-type: none"> • het avi-niveau • een goede impuls voor creatief schrijven • enthousiasmeren voor lezen • Ga er vanuit dat er een stimulans zal zijn tot nog meer duidelijke schoolbrede afspraken. • Niet echt van toepassing, de schrijver zal zich met name richten op de groepen 6. • niet veel bijzonders • nieuwe ideeën opdoen voor leesbevordering • stimuleren om te lezen 	<ul style="list-style-type: none"> • De aandacht is op een positieve manier gelegd op het lezen. • Extra aandacht/promotie van boeken lezen aan het begin van het schooljaar. • geen idee • goed • Het was meer alleen iets voor de groepen 5 en niet voor de hele school. • Onze naam komt weer op een positieve manier in de krant. • Schrijvers zijn toegankelijker geworden. Een groep kinderen is meer gaan schrijven. • weer een andere manier van boek/leespromotie

Tabel 28: *Verwachtingen en opbrengsten voor het leesplezier van de kinderen*

Verwachtingen (2011)	Opbrengsten (2012)
<ul style="list-style-type: none"> • bewuster kiezen bij het uitzoeken • Dat ze gemotiveerd worden om naar de bibliotheek te gaan. • de leesinteresse opwekken • Hopelijk zullen de kinderen die niet uit zichzelf een boek zullen pakken dit eerder gaan doen. Misschien gaat er thuis ook meer aandacht aan worden besteed. • Ik hoop dat de kinderen enthousiast zijn over de schrijver en het leesplezier verhoogd. • Kinderen gaan hopelijk inzien dat lezen leuk is. • nieuwe impuls voor de kinderen. • Veel. Een echte schrijver in de klas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Door het lezen/horen van elkaars verhalen, gaan kinderen waarschijnlijk ook meer interesse tonen voor het lezen. • goed • In de groepen waar De Schoolschrijver kwam is het vergroot. • In mijn klas heeft De Schoolschrijver behoorlijk indruk gemaakt. • positief • Verschillend per individu. Er zijn enkele kinderen echt aan het lezen gegaan. Maar zeker ook aan het schrijven van verhalen! • Ze waren enthousiaster omdat ze ideeën konden opdoen uit andere verhalen.

Tabel 29: *Verwachtingen en opbrengsten voor de leesvaardigheid van de kinderen*

Verwachtingen (2011)	Opbrengsten (2012)
<ul style="list-style-type: none"> • Als het goed is, wordt de leesvaardigheid ook beter zonder Schoolschrijver... • het avi-niveau • De leesvaardigheid zal wellicht verbeteren, hoewel dit niet in een paar weken al meetbaar zal zijn. • Elke oefening is meegenomen. • Hoe meer je leest, hoe beter. • Kinderen gaan meer lezen, dus beter en meer op toon. • leesplezier • vooruitgang 	<ul style="list-style-type: none"> • Dit heeft zeker de leesvaardigheid beïnvloed. • goed • Hoe meer je leest hoe beter de woordenschatontwikkeling zal zijn. Deze is zeer belangrijk voor de verdere ontwikkeling van de kinderen! Als de leesvaardigheid wordt vergroot, zullen kinderen het waarschijnlijk leuker gaan vinden om te lezen. • Ik kan niet zeggen dat ze beter zijn geworden. • Moeilijk te zeggen, extra lezen helpt, maar of ze door De Schoolschrijver betere resultaten behalen is niet te zeggen. • Ze lezen al veel en nu zijn ze actiever.

Tabel 30: *Verwachtingen en opbrengsten voor de literaire competentie van de kinderen*

Verwachtingen (2011)	Opbrengsten (2012)
<ul style="list-style-type: none"> • Deze gaat hopelijk echt vooruit. Kinderen vinden het erg lastig om goede zinnen te schrijven en vooral om structuur aan te brengen in een verhaal, • Erg moeilijk in te schatten. Door een positieve motivatie gaan de kinderen waarschijnlijk kritischer nadenken over te lezen boeken en daardoor beter op de hoogte raken van de soorten boeken en verhalen, • Meer kennis van (onbekende) schrijvers en hun 	<ul style="list-style-type: none"> • Er was wel veel vooruitgang, • goed • Het heeft de horizon verbreed. Ze hebben meer inzicht gekregen in het schrijven van verhalen, • In mijn groep wordt erg veel gelezen, • Mogelijk zal het meedoen aan dit soort activiteiten zorgen voor een positieve benadering van de interesse in literatuur en daardoor zorgen voor een goede omgang ermee, • neutraal

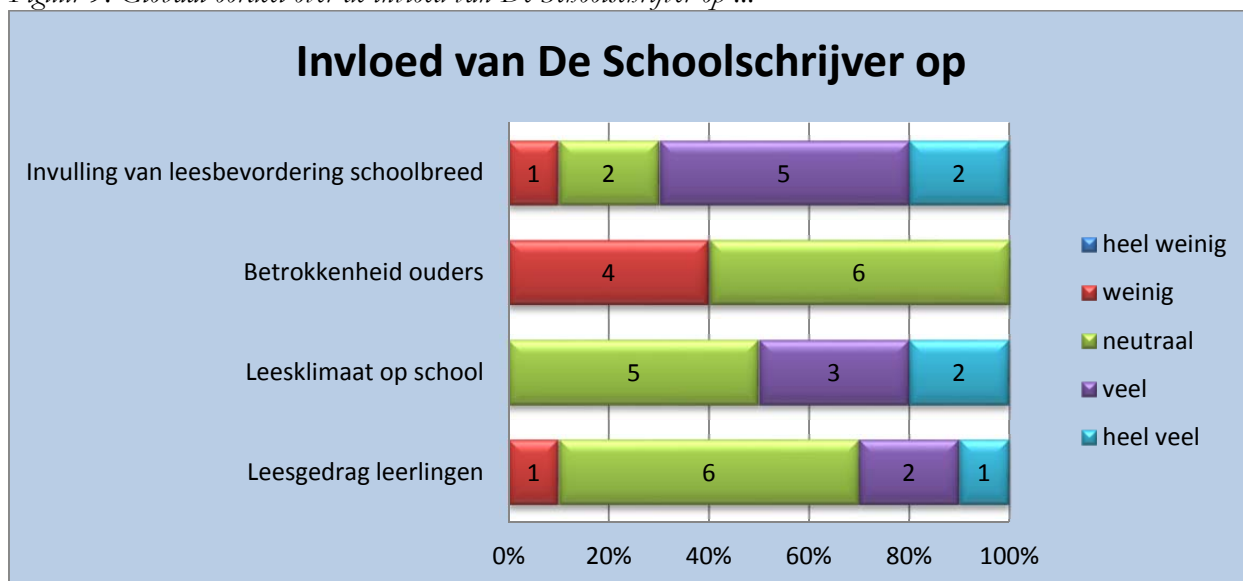
boeken, <ul style="list-style-type: none"> • Pardon?? • Welke competenties? • Ze zijn er nog niet echt van bewust, 	<ul style="list-style-type: none"> • Zeker vooruitgegaan, verschillende kinderen zijn echt beter gaan schrijven,
--	---

Tabel 31: verwachtingen en opbrengsten voor de leerkracht

Verwachtingen (2011)	Opbrengsten (2012)
<ul style="list-style-type: none"> • De kinderen steeds bewust maken hoe belangrijk lezen is. Hoe meer woorden hoe rijker. • Een leerzame periode waarin ik meer handvatten toegereikt krijg om te lezen en schrijven met de kinderen. • een idee • ideeën • Ik zal meer gestimuleerd worden aandacht te besteden aan boekpromotie. • nieuwe ideeën opdoen voor leesbevordering • Toch nog meer over boeken en het ontstaan ervan praten en ook eens andere boeken (voor)lezen. • Weet ik pas na afloop. 	<ul style="list-style-type: none"> • een hele leuke ervaring • een leuk project • goed • heel veel extra werk • ideeën voor opstellen • Ik heb gemerkt dat de kinderen uit mijn klas met plezier verhalen schrijven. • nieuwe ideeën opgedaan

Na de open vragen naar opbrengsten van De Schoolschrijver is in de eindmeting tevens gevraagd om een cijfermatige beoordeling van de invloed van het hele traject. Figuur 9 laat zien dat De Schoolschrijver vooral van invloed is geweest op het leesklimaat en op de invulling van leesbevordering voor de hele school. De Schoolschrijver heeft volgens de leerkrachten niet of nauwelijks invloed gehad op de betrokkenheid van de ouders.

Figuur 9: Globaal oordeel over de invloed van De Schoolschrijver op ...

De hiervoor genoemde resultaten hebben alleen betrekking op de leerkrachten bij wie De Schoolschrijver in de klas kwam. Verder is aan alle leerkrachten gevraagd wat ze meegekregen hebben van het hele traject en of ze De Schoolschrijver zouden aanraden aan andere scholen (tabel 32). De leerkrachten die De Schoolschrijver in hun klas hebben gehad zijn vrijwel unaniem (op één na) van oordeel dat het traject een aanrader is voor andere scholen. Van de leerkrachten bij wie De Schoolschrijver niet in de klas is geweest, kan het merendeel (10 van de 14) het traject aan andere scholen aanbevelen.

Uit de toelichting van de leerkrachten (tabel 33) blijkt dat De Schoolschrijver heeft bijgedragen aan het schrijfplezier van de kinderen, dat het de fantasie heeft gestimuleerd en dat het motiverend is om een échte schrijver in de klas te hebben. Nadelen die genoemd worden zijn de inzet en tijd die het traject vergt van de leerkrachten, en volgens sommigen dat De Schoolschrijver niet genoeg leeft voor de héle school, met inbegrip van de onderbouw. Als tip geven zij om meer structuur aan te brengen en ook aan de niet-deelnemende klassen duidelijk te communiceren wat de planning is.

Tabel 32: Zou u De Schoolschrijver aanraden aan andere scholen?

		Komt De Schoolschrijver bij u in de klas?		
		Ja	Nee	Total
Zou u collega's van een andere school aanraden om mee te doen aan De Schoolschrijver?	Ja	9	10	19
	Nee	1	4	5
Totaal		10	14	24

Tabel 33: Zou u De Schoolschrijver aanraden aan andere scholen: toelichtingen

	Schoolschrijver in de klas	Geen Schoolschrijver in de klas
Wel aanraden	<ul style="list-style-type: none"> • aanrader • Het schrijven van verhalen stond een tijd lang echt in de belangstelling. We hebben ervaren hoeveel fantasie de kinderen hebben! • Het is voor een aantal kinderen echt heel goed geweest! • Ik vind dat Lydia Rood indruk heeft gemaakt op de kinderen. Ze lezen heel veel boeken. • Ik wil er alleen bij vermelden dat het veel tijd kost, die moet je er wel insteken, want anders heeft het geen kans van slagen. Je moet er zelf ook positief instaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ben neutraal. heb geen ervaring met De Schoolschrijver in de klas. • Bijzonder voor kinderen om met een echte schrijver in contact te komen. Verder weinig toevoeging al was het wel erg leuk dat hij in de jury van de voorleeswedstrijd zat. • Het is fijn om een echte schrijver uit de echte wereld te kunnen zien, spreken. • Iets meer structuur in het bezoek; voor wie? Wat? Wanneer? enz. • Kinderen waren heel enthousiast om naar De Schoolschrijver toe te gaan. • Lijkt me ook leuk om een schrijver in

		<p>groep 3 uit te nodigen vooral omdat het lees proces net op gang komt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minder richten op alleen bovenbouw?
Niet aanraden	-	<ul style="list-style-type: none"> • Ik heb weinig te maken gehad met het project Schoolschrijver, omdat mijn eigen groep niet daaraan deelnam. Van wat ik heb meegemaakt wakte niet de indruk dat het spannend en boeiend was, maar wel heel veel tijd kost. • Ik heb zelf niet zoveel gemerkt van De Schoolschrijver. Deze was niet bij mij in de klas. Heb wel twee keer een bijeenkomst bijgewoond, maar vond deze vooral relevant voor de betreffende leerkrachten. • Ik ken De Schoolschrijver niet, groep 1-2 doet hier niet aan mee. • Ik weet er nog niet genoeg vanaf om daar een mening over te hebben. • Het antwoord is eigenlijk: Weet ik niet. • Ik merk alleen dat het in de school niet genoeg leeft onder de kinderen.

Tot slot hadden de leerkrachten de mogelijkheid om een vraag of opmerking te plaatsen. Veel leerkrachten hebben van de gelegenheid gebruikt gemaakt om De Schoolschrijver te bedanken. In onderstaande tabel zijn deze opmerkingen te vinden.

Tabel 34: *Opmerkingen [2012] opgesplitst naar Schoolschrijver in de klas ja / nee*

Schoolschrijver in de klas	Geen Schoolschrijver in de klas
<ul style="list-style-type: none"> • Een vriendelijke dame, Anneke Scholtens, die de kinderen zeer positief benaderde. Ik wist niet dat ze ook zo goed kon zingen! daar kwam ik achter tijdens de uitvoering in de Stadsschouwburg. • Gideon was vriendelijk en heel open naar de kinderen. • Positief, een sprankelende creatieveling met heel veel passie voor het vak. • Wij hadden Anneke Scholtens in de klas en het was erg gezellig met haar in de klas. • De kinderen vonden haar ontzettend aardig en hadden het de rest van de week steeds over haar. • Ze is enthousiast en heeft zoveel plezier met de kinderen. Geweldig. • De kinderen hebben met veel plezier met hem gewerkt. 	<ul style="list-style-type: none"> • af en toe wat chaotisch, maar verder heel leuk • Gideon heeft één keer een lunchgesprek met ons gehouden dat vond ik een goed idee om toch inhoudelijk op een informele manier met elkaar te spreken. • leuk • Leuk dat hij er is, maar ik krijg er persoonlijk weinig van mee. • prima • nooit mee in aanraking geweest

5 Beleid rondom lezen

In zowel 2011 als in 2012 hebben de contactpersonen van de vier scholen een korte enquête ingevuld over het leesbevorderingsbeleid op hun school en over de verwachte en behaalde opbrengsten van het De Schoolschrijver.

5.1 Leesklimaat op school

In deze paragraaf wordt de situatie van begin 2012 beschreven.

Taken van de respondenten

De respondenten (leescoördinator, IB-er of bouwcoördinator) wonen over het algemeen de teamvergaderingen bij en voeren leesbevorderende activiteiten uit in de groep of zorgen ervoor dat deze activiteiten uitgevoerd worden. De leescoördinator is vaak de persoon die ouders te woord staat tijdens informatieavonden. Andere taken, zoals het opstellen van beleid, het adviseren van leerkrachten of het geven van workshops zijn minder gangbaar. De leescoördinator staat er doorgaans alleen voor: er is geen sprake van een netwerk van vrijwilligers.

Tabel 35: Taken rond leesbevordering op school (in aantallen)

N = 4	Ja
Teamvergaderingen bijwonen	3
Uitvoeren van activiteiten in de groep/klas	3
Organiseren van activiteiten bijvoorbeeld voorlezen	3
Iets vertellen tijdens informatieavonden voor ouders	3
Deskundigheid van leerkrachten bevorderen (bijv. workshops)	1
Beleid opstellen	1
Adviseren van leerkrachten over het gebruik van boeken	1
Adviseren van leerkrachten over individuele leerlingen	1
Geven van workshops aan ouders	1
Beheer van boekenbudget	1
Begeleiden van leerlingen in de schoolbibliotheek	0
Aansturen van vrijwilligers	0
Deskundigheid van vrijwilligers bevorderen	0
Begeleiden van leerlingen bij bezoek aan de openbare bibliotheek	0
Deelname aan een netwerk van leescoördinatoren	0

Leesbevorderingsbeleid

Eén school heeft een apart leesbevorderingsplan. Op twee scholen is een leesplan onderdeel van het taalplan. Op drie van de vier scholen zijn niet alle leerkrachten op de hoogte van de doelstellingen van het leesbevorderingsbeleid. Op twee van de vier scholen

wordt het leesbevorderingsbeleid jaarlijks geëvalueerd. Zie tabel 36.

Tabel 36: Leesbevorderingsbeleid (in aantallen)

	Ja	Nee
Heeft de school een apart leesbevorderingsplan?	1	3
Is een leesplan onderdeel van het taalplan?	2	2
Zijn alle leerkrachten op de hoogte van de doelstellingen van het leesbevorderings-beleid?	1	3
Wordt het leesbevorderingsbeleid jaarlijks geëvalueerd?	2	2

De scholen besteden in de bovenbouw zo'n 2,5 tot 4 uur per week aan stillezen en vrij lezen in de klas. In groep 5 en 6 is er wat meer tijd voor lezen dan in groep 7 en 8. Aan voorlezen wordt een half uur tot anderhalf uur per week besteed. Zie tabel 37.

Tabel 37: Aantal ingeroosterde uren per week voor vrij lezen en voorlezen

	Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8
zelfstandig lezen (stil lezen en vrij lezen)	2,5 tot 4 uur	2,5 tot 4 uur	2,5 tot 3 uur	2,5 tot 3 uur
voorlezen	0,5 tot 1,5 uur	0,5 tot 1,5 uur	1 tot 1,5 uur	1 tot 1,5 uur

5.2 Verwachtingen en opbrengsten voor de school

De leescoördinatoren verwachten dat De Schoolschrijver de school een andere kijk op lezen gaat bieden, dat het een positieve invloed zal hebben op de kinderen en de ouders en de interesse en het enthousiasme in lezen en boeken zal vergroten. Over de opbrengsten van het project zijn de leescoördinatoren positief. Ze zien vooral voordelen op het gebied van de leesmotivatie en het leesplezier. De eerder verwachte ouderbetrokkenheid komt niet terug bij de opbrengsten.

Tabel 38: Verwachtingen en opbrengsten van De Schoolschrijver voor de school als geheel

Verwachtingen (2011)	Opbrengsten (2012)
<ul style="list-style-type: none"> • verfrissende kijk op het leesonderwijs • eens op een ander manier met lezen bezig te zijn, vanuit een hele andere invalshoek • Alle leerkrachten zien (voor)lezen en vertellen als een waardevolle activiteit, die structureel in het lesrooster dient te worden opgenomen. Alle leerlingen van de groepen vijf hebben kennis gemaakt met een 'echte' schrijver en weten dat schrijven een beroep is. Alle leerlingen van de groepen 5 hebben met De Schoolschrijver een onvergetelijke ervaring opgedaan met (voor)lezen, vertellen en verhalen schrijven, en gaan met (nog) meer plezier lezen. 	<ul style="list-style-type: none"> • De kinderen zijn meer gemotiveerd om boeken te lezen dan om zelf verhalen te schrijven. • In het kader van boekpromotie heeft De Schoolschrijver invloed gehad in de groepen 6 en 5/6. De Schoolschrijver beoordeelde ook de voorleeswedstrijd in de groepen 7. • De aandacht is weer gevestigd op leesplezier. Een periode lang een schrijver op school die voor alle kinderen aanspreekbaar was;

<ul style="list-style-type: none"> • Het verhogen van de interesse in boeken en het leesplezier. De kinderen worden gestimuleerd om zelf verhalen te schrijven. • Ouders en kinderen worden enthousiast gemaakt voor het lezen van boeken en een bezoek aan de bibliotheek. • Wij hopen dat kinderen en ouders enthousiast worden gemaakt voor het lezen van boeken en het schrijven van verhalen en dat ook de ouders in dit traject worden meegenomen 	
--	--

5.3 Verwachtingen en opbrengsten voor de leesvaardigheid

De respondenten verwachten dat het traject invloed zal hebben op de leesmotivatie en daardoor op het technisch leesniveau. De opbrengsten op het gebied van leesvaardigheid blijken echter moeilijk weer te geven. Zo is het bijvoorbeeld logisch dat alle kinderen vooruit gaan qua technisch lezen, maar dat hoeft geen gevolg te zijn van het project.

Tabel 39: Verwachtingen en opbrengsten van De Schoolschrijver voor de leesvaardigheid

Verwachtingen (2011)	Opbrengsten (2012)
<ul style="list-style-type: none"> • Meer lezen = meer woordenschat • Kinderen worden gestimuleerd om ook thuis regelmatig te lezen. Veel voorbeelden op school stimuleren het leesgedrag van de kinderen. Het technisch leesniveau gaat daardoor omhoog • Wij hopen dat het gemiddelde technisch leesniveau van de kinderen door het veelvuldig omgaan met boeken en het schrijven van verhalen nog sneller stijgt dan het nu al doet 	<ul style="list-style-type: none"> • Over het algemeen zijn alle kinderen vooruit gegaan op het gebied van technisch lezen • Niet • Hier heb ik geen zicht op. Dit zou je dan voor en na moeten meten

5.4 Verwachtingen en opbrengsten leesattitude

De leescoördinatoren verwachten dat de passie van De Schoolschrijver leidt tot meer leesplezier en een positieve leesattitude. Men hoopt dat de kinderen meer van lezen gaan houden en interesse krijgen in meer verschillende soorten boeken. De opbrengsten die drie scholen noemen, zijn positief: een aantal kinderen is (meer) gaan lezen; op een andere school gaven de kinderen aan dat ze ook in de vakantie boeken hebben gelezen.

Tabel 40: *verwachtingen en opbrengsten van De Schoolschrijver voor de leesattitude van de kinderen*

Verwachtingen (2011)	Opbrengsten (2012)
<ul style="list-style-type: none"> • Ik hoop dat meer kinderen van lezen gaan houden. • Ik hoop dat het een positief effect heeft op het leesplezier van de kinderen. Schoolschrijver ‘ademt’ passie voor (voor)lezen, vertellen en schrijven uit, passie is besmettelijk en leidt tot meer leesplezier. • De leesattitude wordt extra geprikkeld. Kinderen worden extra gestimuleerd om de bibliotheek te bezoeken. Dit hele project zal ook weer een positief effect hebben op het vergroten van de woordenschat. • Dat de kinderen veel interesse krijgen voor boeken en allerlei soorten literatuur en elkaar enthousiast maken voor het lezen van boeken. 	<ul style="list-style-type: none"> • Daarin is vooruitgang te zien. • De kinderen gaven aan dat ze ook in de vakanties boeken hebben gelezen. • Een aantal kinderen is door dit project (meer) gaan lezen.

5.5 Verwachtingen en opbrengsten literaire competentie

De leescoördinatoren spraken de verwachting uit dat de kinderen kennis zouden nemen van meer verschillende soorten boeken. De precieze bijdrage van De Schoolschrijver aan de literaire competentie is lastig te omschrijven. Eén school geeft aan dat er absoluut vooruitgang te zien is, ook in het schrijven.

Tabel 41: *Verwachtingen en opbrengsten van De Schoolschrijver voor de literaire competentie*

Verwachtingen (2011)	Opbrengsten (2012)
<ul style="list-style-type: none"> • Hopelijk zullen ze kennismaken met meer soorten boeken. • Dat ze kennis hebben genomen van meer soorten boeken. • Structurele aandacht met passie voor literatuur op school leidt tot hogere mate van literaire competentie bij de leerlingen. • Kinderen maken kennis met meer soorten boeken. Omdat ze ook met een schrijver kennis maken gaan ze bewuster een boek kiezen. We willen ze ook stimuleren om zelf meer verhalen te gaan schrijven. • De kinderen kunnen de opgedane kennis tijdens dit project gebruiken bij het houden van boekbesprekingen. De kinderen maken kennis met allerlei soorten teksten, zoals gedichten, dagboeken, fictie en non fictie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Absoluut vooruitgang. De kinderen zijn ook beter gaan schrijven. • niet • Kan ik moeilijk beoordelen.

5.6 Verwachtingen en opbrengsten voor de leescoördinator

Wat denken de leescoördinatoren zelf uit het traject te halen? Voornamelijk inspiratie en een stimulans om leesbevordering op nieuwe manieren over te brengen aan de kinderen. De voornaamste opbrengst is het verfrissende effect van een andere aanpak en de stimulans die daarvan uitging. Een respondent omschrijft die aanpak als volgt: “De lessen van De Schoolschrijver waren zo anders dan de lessen die de leerkrachten geacht worden te geven. Minder gestructureerd en toch leken de kinderen daar weinig last van te hebben.” Ook voor de minder talige kinderen was deze creatieve en vrije aanpak extra stimulerend, zij vonden de opdrachten erg leuk en kregen meer op papier. De kracht van De Schoolschrijver zit ’m vooral in het feit dat kinderen het uitgangspunt zijn. Dat er minder structuur in deze lessen zit, waardoor een les van De Schoolschrijver er anders uitziet dan die van een gewone leerkracht, blijkt voor de kinderen goed te werken (zie tabel 42).

Tabel 42: Verwachtingen en opbrengsten van De Schoolschrijver voor de leescoördinatoren zelf

Verwachtingen (2011)	Opbrengsten (2012)
<ul style="list-style-type: none"> • inspiratie • Verfrissend om op een andere manier met lezen bezig te zijn. • een leesfeest • Dit project vormt weer een extra stimulans om te propageren dat boeken op een aantrekkelijke manier in de school worden geplaatst. De school moet een rijke omgeving zijn op literair gebied. • Ik vind het belangrijk dat boeken een centrale plaats innemen op onze school en dat ze op een aantrekkelijke manier in de leeromgeving staan. De kinderen worden op die manier uitgedaagd om geregeld een boek te pakken. 	<ul style="list-style-type: none"> • stimulerend • Meer creatieve/vrijere schrijfoopdrachten aanbieden. De kinderen vonden deze opdrachten erg leuk en de minder talige kinderen kregen nu meer op papier. • Ik vond het verfrissend. De lessen van De Schoolschrijver waren zo anders dan de lessen die de leerkrachten geacht worden te geven. Minder gestructureerd en toch leken de kinderen daar weinig last van te hebben. Het uitgangspunt/de opdracht van De Schoolschrijver is natuurlijk een andere dan die van de leerkracht. De kracht van De Schoolschrijver is dat ze volledig uitgaat van wat de kinderen boeit en vanuit daar verder gaat. Als leerkracht kun je hier van leren.

5.7 Algemene evaluatie van het project door de leescoördinatoren

Na afloop van het traject geven de respondenten aan welke onderdelen van De Schoolschrijver zij wel willen overnemen: de oudersalon, de aanwezigheid van een schrijver in de klas en de aanpak voor creatief schrijven. Niemand wil ‘In de Koffiekamer’² overnemen. Wat men nog meer wil overnemen:

² Op iedere school zijn door De Schoolschrijver twee workshops georganiseerd voor de leerkrachten van de school: *In de koffiekamer*.

“We gaan door met verhalen en opstellen schrijven in de klas als vast onderdeel van het lesrooster om het schrijven en de zinsbouw te bevorderen.”

“Het schrijven van creatieve verhalen. Bijvoorbeeld een plaatje laten zien en de leerlingen daar een verhaal bij laten schrijven.”

Tabel 43: Onderdelen die men wil overnemen

	Ja	Nee
Oudersalon	2	1
Koffiekamer	0	3
Schrijver in de klas	2	1
Creatief schrijven	2	1

Tabel 44: Overige opmerkingen

Opmerkingen vooraf (2011)	Opmerkingen achteraf (2012)
<p>Wij hopen zelf aan dit project een aantal stellingen te verbinden. Het lijkt mij een goed plan om mede naar aanleiding van dit project een stelling op te zetten van groep 1 t/m 8, waarbij het aandacht wordt besteed aan zowel het vertellen als schrijven van verhalen.</p> <p>Wij vinden dit een heel waardevol project omdat ook de ouders bij dit project worden betrokken.</p>	<p>De opbrengst is positief, maar dit project eist wel veel van de leerkrachten wat betreft organisatie.</p> <p>In het kader van boekpromotie heeft De Schoonschrijver zeker effect gehad. Ik had meer inhoudelijke activiteiten verwacht rondom schrijven. De activiteiten die De Schoonschrijver deed, kunnen de leerkrachten zelf ook.</p>

6 Conclusie

In opdracht van Stichting Lezen heeft Cubiss onderzoek gedaan naar het effect van het traject De Schoolschrijver op het leesgedrag van de leerlingen, op de visie van de leerkrachten en op het leesbevorderingsbeleid in de school als geheel. De onderzoeksvragen waren:

- *In hoeverre heeft De Schoolschrijver invloed op het leesgedrag, de leesmotivatie, de leesbeleving en het creatief schrijven van de deelnemende kinderen?*
- *In hoeverre heeft De Schoolschrijver invloed op de visie van de leerkrachten op lezen?*
- *In hoeverre heeft De Schoolschrijver invloed op het leesbevorderingsbeleid van de school?*

De doelgroep van het onderzoek was driedelig:

- Kinderen uit de groepen 5, 6 en 7 bij wie De Schoolschrijver in de klas kwam;
- Leerkrachten: zowel leerkrachten bij wie De Schoolschrijver in de klas kwam als de overige leerkrachten van de scholen;
- De contactpersonen van de scholen: leescoördinatoren, IB-ers of bouwcoördinatoren.

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek op alle onderdelen kort samengevat. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie en aanbevelingen.

6.1 Samenvatting

Resultaten leerlingen

Lezen op school

Drie van de vier scholen hebben te maken met een oververtegenwoordiging van leerlingen met risico op een taalachterstand. De scholen zijn dan ook intensief bezig met taal en lezen. Er wordt al veel gelezen en voorgelezen op de scholen bij aanvang van De Schoolschrijver, gemiddeld 90 minuten per week stillezen. In de deelnemende klassen wordt elke dag op vaste momenten gelezen. De kinderen vinden het over het algemeen leuk om te lezen op school.

In de – reeds gunstige – leessituatie zoals die door de leerlingen beleefd wordt, lijkt weinig verandering te zijn gekomen. Het enige duidelijke verschil met de aanvangssituatie is het feit dat na afloop van De Schoolschrijver minder kinderen tevreden zijn over het boekenaanbod op school: 71% vindt dat er voldoende leuke boeken zijn, tegenover 85% in de voormeting. Ook gaan de kinderen iets vaker naar de bibliotheek of naar de schoolbibliotheek en geven sommige kinderen aan dat ze tips hebben gekregen van De Schoolschrijver. Er is een opvallende toename in het aantal kinderen dat graag leest over griezelen en over vriendschap. Al deze resultaten wijzen erop dat de leesinteresse van de kinderen verbreed is. Ze weten dat er meer leuke boeken zijn, maar kunnen die niet altijd op school vinden. Overigens hebben De Schoolschrijvers niet alleen voorgelezen uit eigen

werk, maar ook tips gegeven over boeken van andere schrijvers.

Lezen thuis

Er wordt thuis door het merendeel van de kinderen vrij veel gelezen. Meer dan de helft van de kinderen leest thuis minimaal één keer per dag. Ze lezen gemiddeld een à twee boeken per week. Een vijfde van de kinderen leest zelfs meer dan vier boeken per week. De kinderen praten thuis met de ouders regelmatig over boeken. Ook gaan ouders met hun kind naar de bibliotheek. Meer dan de helft van de kinderen vindt lezen leuk, een minderheid van 14% vindt lezen niet leuk.

In de nameting is enige verschuiving te zien in het leesgedrag van de kinderen. Niet zozeer in de leesfrequentie (gelijk gebleven) of het plezier in lezen (licht gedaald), maar wel in de omgang met boeken. Zo praten de kinderen vaker met hun ouders over boeken dan in de beginmeting. Dit zou een effect kunnen zijn van De Schoolschrijver. Dit wordt onderstreept door het feit dat iets meer dan de helft van de kinderen thuis vertelt over de verhalen van De Schoolschrijver. Ook gaan de kinderen vaker naar de bibliotheek. Dat heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat de kinderen de boeken van De Schoolschrijver niet mee naar huis mogen nemen. Iets meer dan de helft van de kinderen heeft thuis boeken gelezen van De Schoolschrijver en 70% van de kinderen heeft in de bibliotheek boeken gezocht van De Schoolschrijver.

De verwachting dat kinderen in vier maanden tijd (de duur van het traject) significant meer gaan lezen door de invloed van De Schoolschrijver is te rooskleurig. De aanvangssituatie qua leesomvang was bovendien al zeer positief. Wel is het feit dat kinderen gevarieerder zijn gaan lezen en meer praten over boeken zeer waarschijnlijk toe te schrijven aan De Schoolschrijver.

Leesmaken en smaakmakers

Kinderen lezen graag over sport, dieren en vriendschap. Na afloop van De Schoolschrijver is er een lichte verschuiving in de leesinteresse naar vriendschap en griezelen. Dat gegeven sluit aan bij de aard van de verhalen die tijdens het traject aan bod kwamen en de onderwerpen die De Schoolschrijver besproken heeft.

Tips voor leuke boeken krijgen kinderen voornamelijk van vriendjes en vader of moeder. Na afloop van het traject krijgen kinderen meer tips van vriendjes over leuke boeken. Ook geven kinderen aan tips te krijgen van De Schoolschrijver.

Leesbeleving

Zowel de leesbeleving als het verbeeldend lezen van kinderen zijn gestimuleerd door De Schoolschrijver. De kinderen kunnen zich beter inleven in een verhaal dat ze lezen. Dit soort leeservaringen draagt bij aan een positieve leesattitude.

Leesattitude

De leesattitude van de kinderen is licht gedaald ten opzichte van de beginsituatie. Deze daling is vooral waarneembaar bij de kinderen die weinig lezen. Bij de kinderen die wel

(veel) lezen is de leesattitude ongeveer gelijk gebleven. Het merendeel van de kinderen geeft overigens in beide metingen aan dat lezen belangrijk is en (zij het in iets mindere mate) dat ze van lezen houden.

Schoolschrijver

In de nameting geven kinderen significant vaker aan dat zij lekker wegdromen als ze voorgelezen worden en dat ze alles om zich heen vergeten. Dit wijst op de invloed van De Schoolschrijver, die de kinderen voorgelezen heeft in de klas. Meer dan driekwart van de kinderen heeft door De Schoolschrijver ideeën voor leuke boeken gekregen.

Creatief schrijven

De kinderen hebben zowel voor de aanvang van het project als na afloop van het project een verhaal geschreven, op basis van een beginzin die zij moesten aanvullen. De opstellen van 21 kinderen zijn door 14 experts beoordeeld op originaliteit, stijl en inzet. Op basis hiervan hebben zij tevens een totaaloordeel gegeven over de kwaliteit van de verhalen, met een rapportcijfer van 1 tot 10. Elk opstellenpaar is door twee experts beoordeeld. De beoordelaars wisten niet welke versie van elk opstellenpaar de eerste was en welk opstel de tweede versie.

In de vergelijking van de oordelen is geen verschil te zien tussen de eerste en de tweede versies qua stijl, originaliteit en inzet. Ook zijn de rapportcijfers voor opstellen van meetmoment één en meetmoment twee nagenoeg gelijk. De gebruikte methode is afgeleid van Janssen (2006), die deze methode ontwikkelde voor het VMBO. Wellicht zijn voor de beoordeling van de creativiteit in het schrijven van opstellen andere criteria beter geschikt. Ook kan het zijn dat kinderen uit groep 5 en 6 van de basisschool voornamelijk sprongsgewijs vooruitgaan in schrijfvaardigheid. Gedurende het traject kwam De Schoolschrijver een aantal keer drie kwartier per week in de klas vertellen, lezen en soms ook schrijven met de kinderen. Enkel in de laatste weken van het project heeft een aantal leerlingen van elke school drie maal specifiek gewerkt aan het schrijven van verhalen.

Resultaten leerkrachten

Leerkrachten van de vier scholen hebben zowel voor aanvang van De Schoolschrijver, in september 2011 een korte vragenlijst ingevuld als na afloop, in januari 2012. Het betreft leerkrachten bij wie De Schoolschrijver in de klas is geweest en overige leerkrachten bij wie dat niet het geval is.

Visie op leesbevordering

Leerkrachten introduceren een boek in de klas voornamelijk door er een stukje uit voor te lezen, in gesprek te gaan met leerlingen over het boek en door over de inhoud te vertellen. Bijna alle leerkrachten geven aan dat er in hun klas dagelijks vrij gelezen wordt door de leerlingen. Iets meer dan de helft van de leerkrachten praat regelmatig met de leerlingen over boeken. Eén op de vijf leerkrachten is een frequent lezer van kinderboeken, de meeste andere leerkrachten lezen wel eens een kinderboek maar niet zo vaak.

Gemiddeld wordt er ruim anderhalf uur per week besteed aan vrij lezen in de klas, en meer dan een half uur aan voorlezen. In de nameting blijkt dat de tijd die besteed wordt aan lezen en voorlezen is gestegen. Met name de voorleestijd kan positief beïnvloed zijn door de aanwezigheid van De Schoolschrijver. De kinderen gaven juist aan dat hun juf of meester minder is gaan voorlezen. Het zou kunnen dat de extra tijd die besteed wordt aan voorlezen de voorleestijd van De Schoolschrijver is.

Schoolschrijver

Bij 14 van de 24 leerkrachten die de nameting ingevuld hebben, kwam De Schoolschrijver in de klas. De meeste leerkrachten geven aan dat ze zelf ook boeken gelezen hebben van De Schoolschrijver. De meeste leerkrachten zijn in de klas als De Schoolschrijver er is en luisteren en doen mee. Een enkeling kijkt ondertussen na.

De leerkrachten hebben nieuwe ideeën opgedaan door De Schoolschrijver. Ze hebben ideeën opgedaan voor boekpromotie en het stimuleren van de fantasie, zoals het idee om een stukje na te spelen uit een verhaal en het zelf laten bedenken en schrijven van verhalen. De ideeën zetten met name de productieve vaardigheden centraal.

Op geen enkele school mogen de kinderen de boeken van De Schoolschrijver mee naar huis nemen. Dat is jammer, omdat uit de resultaten blijkt dat de kinderen ook thuis met De Schoolschrijver bezig zijn. Bovendien kan het juist voor de kinderen die niet zo van lezen houden, drempelverlagend zijn. Het vergroot tevens de betrokkenheid van de ouders.

Verwachtingen & Opbrengsten

De verwachtingen rondom De Schoolschrijver waren redelijk hoog gespannen, zowel wat betreft het stimuleren van leesplezier en leesinteresse van de kinderen als het opdoen van nieuwe ideeën voor leesbevordering. Uit de reacties in de nameting blijkt dat de verwachtingen grotendeels zijn uitgekomen. Er is extra aandacht besteed aan lezen, de kinderen waren enthousiast en schrijvers zijn toegankelijker geworden voor de kinderen. De leerkrachten hebben nieuwe ideeën opgedaan. Zo vonden sommigen het interessant om te zien hoe de losse, vrijere aanpak van De Schoolschrijver werkte voor de kinderen.

De invloed van De Schoolschrijver is volgens de leerkrachten voornamelijk terug te zien in de invulling van leesbevordering door de hele school en in het leesklimaat op school. Of de betrokkenheid van de ouders is toegenomen, kunnen zij niet aannemelijk maken.

Voor de leesvaardigheid van de kinderen verwachten de leerkrachten niet veel extra effect, alhoewel meer lezen altijd helpt. Het effect op leesvaardigheid is dan ook lastig aan te tonen. In het algemeen erkennen de leerkrachten dat meer lezen goed is voor de woordenschat. Ze zien ook dat de kinderen op school actiever zijn gaan lezen, ook degenen die niet zo van lezen houden.

De term literaire competentie is niet bij alle leerkrachten bekend. Sommigen spreken de verwachting uit dat de kinderen kennis krijgen van (onbekende) schrijvers en hun boeken.

Vrijwel alle leerkrachten die De Schoolschrijver in de klas gehad hebben, zouden het traject aanraden aan collega's op andere scholen. Ook enkele leerkrachten bij wie De Schoolschrijver niet in de klas is geweest raden De Schoolschrijver aan. Eén persoon plaatst als kanttekening dat het veel extra werk is voor de leerkracht.

Resultaten beleid

Zowel voor aanvang in september 2011 als na afloop in januari 2012 hebben de contactpersonen van de vier scholen (leescoördinator of IB-er of bouwcoördinator) een korte enquête ingevuld over het leesbevorderingsbeleid op hun school en over de verwachte en behaalde opbrengsten van De Schoolschrijver.

Schoolleesklimaat

Slechts één van de vier scholen heeft een apart leesbevorderingsplan. Op twee scholen is het leesplan onderdeel van het taalplan. Naar schatting wordt er op de scholen per week in de bovenbouw tussen de 2,5 en 4 uur besteed aan vrij lezen en stillezen.

Verwachtingen en opbrengsten

De verwachting was dat De Schoolschrijver de school als geheel een andere kijk op lezen zou bieden en dat het de ouderbetrokkenheid zou vergroten. De leescoördinatoren verwachten voor zichzelf voornamelijk inspiratie, het opdoen van ideeën. Verder werd verwacht dat De Schoolschrijver invloed zou hebben op de leesmotivatie, het leesgedrag en de leesinteresse, en indirect op het technisch leesniveau.

De opbrengsten zijn volgens de leescoördinatoren positief. Zo hebben de kinderen kennis genomen van meer verschillende soorten boeken, wat overigens ook blijkt uit de antwoorden van de leerlingen. De opbrengsten op het gebied van de leesvaardigheid blijken moeilijk vast te stellen. Zo is het bijvoorbeeld logisch dat alle kinderen vooruit gaan qua technisch lezen, ook los van de inzet van De Schoolschrijver. Wel zijn een aantal kinderen meer gaan lezen, soms hebben de kinderen ook in de vakantie boeken gelezen in relatie tot De Schoolschrijver.

De invloed op de literaire competentie van de kinderen is voor de leescoördinatoren niet goed te beschrijven. Eén persoon geeft aan dat er absoluut vooruitgang te zien is, ook in het schrijven.

Onderdelen die de scholen willen overnemen uit De Schoolschrijver zijn de oudersalon, de schrijver in de klas en de aandacht voor creatief schrijven.

6.2 Conclusie en aanbevelingen

In haar beleidsplan 2013-2016 benoemt Stichting Lezen een aantal randvoorwaarden om van kinderen blijvende lezers te maken. Deze condities hebben betrekking op de

leesomgeving, de leesactiviteiten en de didactische aanpak.

Succesfactoren die Stichting Lezen benoemt en die tevens een rol spelen bij De Schoolschrijver zijn het boekenaanbod, de stimulerende rol van ouders en vrienden, de ondersteunende rol van De Schoolschrijver en de leerkracht. Gedurende het hele traject was er extra tijd en aandacht voor het lezen in de klas. Als werkvormen kwamen vooral vrij lezen, voorlezen en verhalen vertellen aan bod bij De Schoolschrijver. Ook zijn er boekpresentaties gehouden en hebben kinderen kennisgemaakt met een breed aanbod aan boeken, niet alleen van De Schoolschrijver maar ook boeken van andere schrijvers. Bij alle scholen heeft de komst van De Schoolschrijver geleid tot meer aandacht voor lezen en leesplezier.

De stimulerende rol van de thuisomgeving is in dit onderzoek enigszins onderbelicht gebleven. Zo weten we niet of de kinderen *thuis* een rustige plek hebben om te lezen. Drie van de vier scholen heeft een hoog aantal leerlingen met risico op taalachterstand. Juist voor hen is een rustige leesomgeving extra van belang. Uit het onderzoek naar de beginsituatie blijkt dat de scholen deze leesomgeving wel voor een groot deel bieden: op alle scholen is stil lezen/vrij lezen en voorlezen een vast onderdeel van de schooldag. De invloed van De Schoolschrijver op het thuislezen én op de ouderbetrokkenheid zou vergroot worden als de boeken mee naar huis zouden mogen. Nu blijven de boeken op school.

De didactische aanpak van De Schoolschrijver is niet nader omschreven. Wel speelt differentiatie in zoverre een rol dat het de bedoeling is dat kinderen boeken krijgen aangeboden die aansluiten bij hun eigen leesinteresse en dat zij die interesse verbreden door kennismaking met andere soorten boeken, van De Schoolschrijver en diverse andere schrijvers. Uit de resultaten blijkt dat de andere, vrije en lossere aanpak van De Schoolschrijver bij de activiteiten in de klas een aanvulling is op de rol van de leerkracht. Het is de vraag of deze losse aanpak ook door de leerkrachten zal worden overgenomen. Het is waarschijnlijker dat deze aanpak enkel als extra tijdens het traject wordt ingezet, terwijl de leerkrachten hun eigen beproefde aanpak zullen blijven hanteren. Wel zullen er andere middelen worden ingezet, want uit de resultaten blijkt dat er volop ideeën zijn opgedaan voor lees- én schrijfbevordering.

Een belangrijk onderdeel van De Schoolschrijver dat door Stichting Lezen niet apart benoemd wordt als onderdeel van de leesomgeving is het creatief schrijven. De Schoolschrijver wil een bijdrage leveren aan de woord- en wereldwijsheid van de kinderen door de verbeeldingskracht te stimuleren. Dat gebeurt door het vertellen, voorlezen en praten over verhalen, maar vooral ook door het zelf schrijven van verhalen. Een aantal kinderen heeft in de laatste drie weken van het traject gewerkt in een schrijfklas. Uit de creatieve schrijfopdracht die deel uitmaakte van dit onderzoek, kon helaas niet afgeleid worden of de kinderen vooruit zijn gegaan in creatieve schrijfvaardigheid. Wat wel duidelijk naar voren kwam is de toename in het verbeeldend lezen en de inleving in verhalen, een belangrijk onderdeel van leesplezier. Voor een vervolgmeting zou het goed zijn om ook het stimuleren van de fantasie van kinderen te onderzoeken of om te vragen of het aantal onderwerpen waarover ze schrijven is toegenomen. Of ze het schrijven leuker gaan vinden.

Leesbevordering is vooral zinvol als de school zorgt voor borging en continuïteit. Structurele verandering komt alleen tot stand door te werken aan de genoemde randvoorwaarden. Een traject zoals De Schoolschrijver, dat gedragen wordt door zowel de leescoördinator als de leerkrachten gaat deel uitmaken van het leesbevorderingsbeleid voor de hele school. Uit het onderzoek blijkt dat de inbedding van De Schoolschrijver in het beleid van de school als geheel meer aandacht behoeft. De kunst zal moeten worden om de gehele school nauwer bij het traject te betrekken. Twee bijeenkomsten voor alle leerkrachten en informele gesprekken in de lunchpauzes zijn een goede start, maar nog onvoldoende, om de impact van De Schoolschrijver te laten doordringen tot de hele school.

Een aanbeveling voor borging binnen de school is te zorgen voor verdere ondersteuning van de leerkrachten. Tijdens het traject krijgen de leerkrachten al een draaiboek met lessuggesties, zodat ze kunnen voortborduren op de lessen van De Schoolschrijver. Iets vergelijkbaars zou ontwikkeld kunnen worden voor na afloop van het traject: concrete handreikingen, zodat de leerkrachten verder kunnen gaan met de ‘losse’ en creatieve manier van lezen. Dit zou kunnen in de vorm van een opdracht, huiswerk of een verhaal. Ook zou het de leerkrachten helpen als zij bijvoorbeeld weten hoe ze stimulerende lessen in creatief schrijven kunnen geven.

De Schoolschrijver stelt als voorwaarde voor deelname dat een school lezen als speerpunt benoemt. Op die manier heeft de school een duidelijke keuze gemaakt voor lezen. Dat maakt het gemakkelijker om De Schoolschrijver in te passen in het leesbeleid voor de hele school. Daarmee creëert men meer draagvlak voor het traject bij het hele team en niet alleen bij de deelnemende leerkrachten.

Tot slot enkele aanbevelingen voor onderzoek naar het effect van leesbevordering. Zoals Stichting Lezen aangeeft in haar beleidsplan “... moeten we ervoor waken om te veel te verwachten van (dergelijk) onderzoek: indirecte effecten en effecten op de lange termijn onttrekken zich maar al te gemakkelijk aan effectmetingen.” Het verdient aanbeveling in onderzoek naar leesbevordering de nadruk niet eenzijdig te leggen op een toename van ‘technische’ leesvaardigheden, of een toename van de leesattitude, maar vooral op positieve leeservaringen. Op korte termijn kan men van een aanpak die meer behelst dan een gerichte instructie op een deelvaardigheid nauwelijks effect verwachten in technische zin. In dit onderzoek zijn dergelijke maten dan ook niet meegenomen. De nadruk lag veeleer op de leesbeleving, het verbeeldend lezen en de creativiteit van de kinderen.

Hoewel het lastig is om duidelijke effecten aan te tonen en toe te schrijven aan de aanpak van De Schoolschrijver, hebben we met dit onderzoek enkele zaken in elk geval aannemelijk kunnen maken, zoals de toename van het verbeeldend lezen, de positieve leeservaringen en de verbreding van de leesinteresse. Om deze zaken te meten, zijn er wellicht nog andere instrumenten te bedenken naast de hier gebruikte.

Bijlagen

Bijlage 1 Achtergrond en activiteiten scholen

Tabel 1: Achtergrondkenmerken scholen

	Mijlpaal	Timotheus	Slootermeer	Louis Bouwmeester
Aantal leerlingen totaal (2010)	599	381	340	355
Denominatie	R.K.	P.C.	Openbaar	Openbaar
Allochtone leerlingen (2010)	25%	32%	97%	64%
Risico op achterstand (2010)	5%	51%	62%	34%

Tabel 2: Activiteitenplanning De Schoolschrijver

	Louis Bouwmeester	Slootermeer	Mijlpaal	Timotheus
Schrijver	Lydia Rood	Lydia Rood	Gideon Samson	Anneke Scholtens
Gr 5 (min. p/w)	45	45	nvt	45
Gr 6	45	45	45	45
Gr 7	60	Nvt	Nvt	nvt
Voorbereiding	2 weken met oa boekenkist	2 weken met oa boekenkist	2 weken met oa boekenkist	2 weken met oa boekenkist
Start kinderen	7 okt	3 okt	6 okt	5 okt
Schrijfklas in januari	3 keer	3 keer	Geen, project met hele klas tot eind jan	3 keer
Netto weken schrijver in de klas (dus minus vakanties, spel, bibliotheekbezoek, slotprogramma)	7	7	11	8
Bijzonderheden	1 x eilandspel 1 x bibliotheek 1 x mailen	1 x eilandspel 1 x bibliotheek 1 x mailen	1 x bibliotheek 1 x mailen	1 x bibliotheek 1 x mailen
Leerkrachten	2 koffiekamer hele team	2 koffiekamer hele team	2 koffiekamer hele team	2 koffiekamer hele team
Ouders	2 oudersalons	2 oudersalons	2 oudersalons	2 oudersalons
Informele uren (Schoolschrijver inzetbaar in alle klassen en bij speciale gelegenheden, bijv. Voorleesontbijt en sinterklaasintocht; aanwezig voor schooltijd in koffiekamer	gehele periode	gehele periode	gehele periode	gehele periode

Planning per week:

08.15 uur: Schoolschrijver aanwezig op school

08.30 – 09.15: groep 5

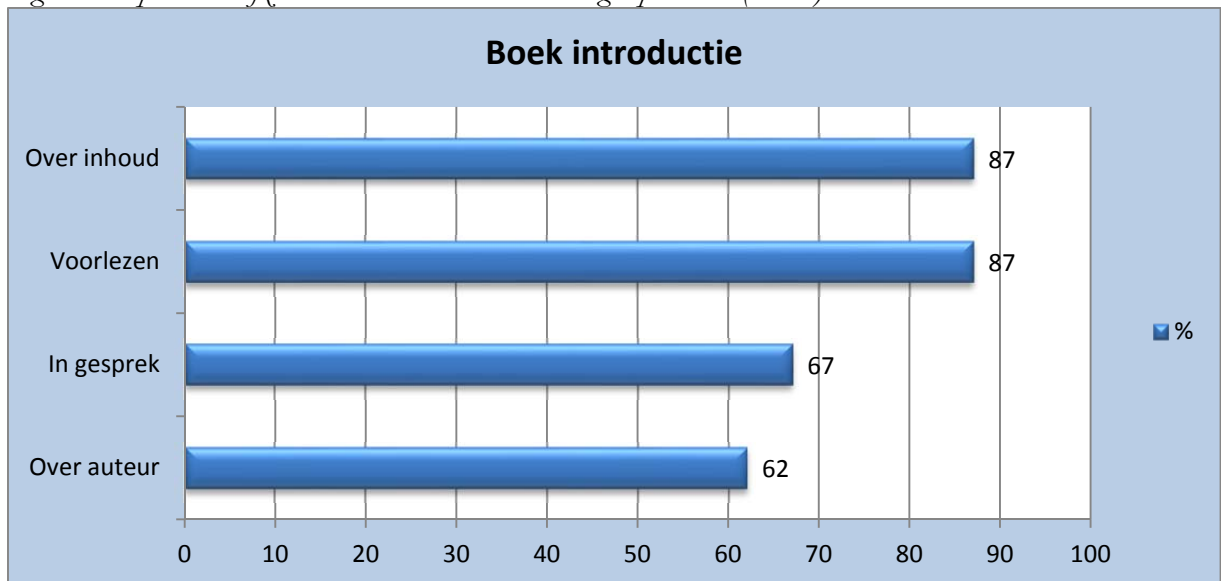
09.30 – 10.15: groep 6

10.30 – 11.30: groep 7

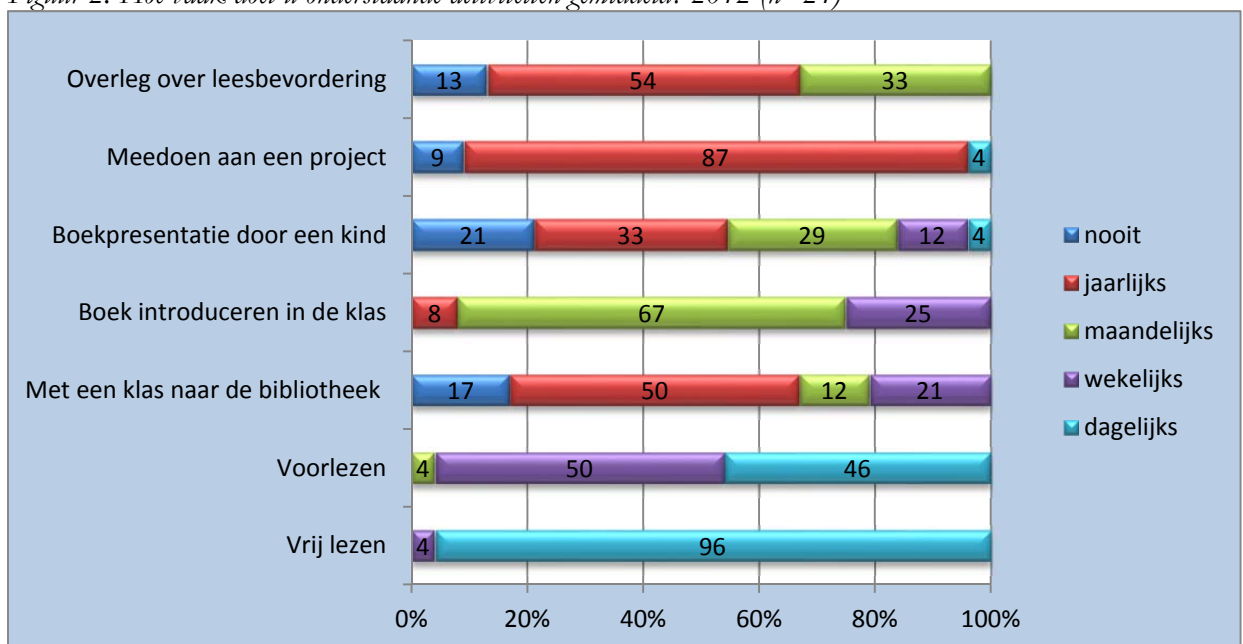
11.30 – 12.00: Schoolschrijver op vaste ‘werkplek’ in de school: ze is dan beschikbaar voor andere groepen. Een leerkracht kan haar vragen om te komen voorlezen, leerlingen kunnen met haar over boeken praten, vragen stellen enzovoort.

Bijlage 2 Resultaten leerkrachten 2012

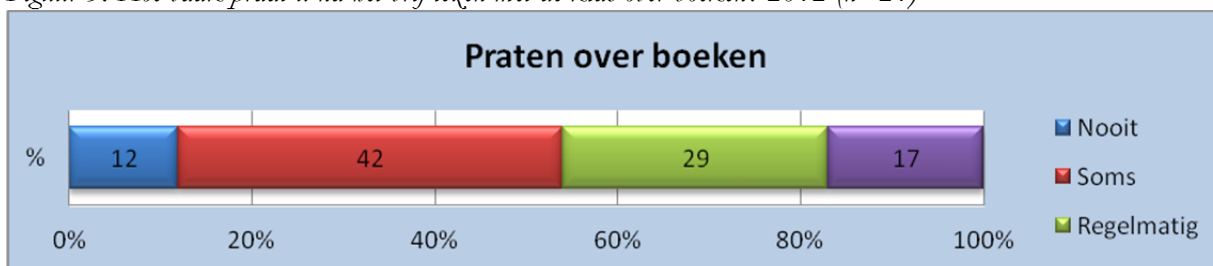
Figuur 1: Op welke wijze introduceert u een boek in de groep? 2012 (n=24)

Figuur 2: Hoe vaak doet u onderstaande activiteiten gemiddeld? 2012 (n=24)

Figuur 3: Hoe vaak praat u na het vrij lezen met de klas over boeken? 2012 (n=24)

Tabel 3: Geschatte tijdsbesteding per week aan

	2011	2012
Vrij lezen (gemiddeld aantal minuten)	90 minuten	100 minuten
Voorlezen (gemiddeld aantal minuten)	44 minuten	61 minuten

Tabel 4: Hoeveel kinderboeken / jeugdboeken leest u zelf? 2012

n=24	%
Vrijwel geen	8
Hooguit een paar per jaar	54
Ongeveer één per maand	21
Ongeveer één per week	17

Hoe u aandacht besteedt aan lezen:

2011

- De kinderen lezen 's middags een kwartier vrij in hun eigen leesboek. Zij mogen zelf een leesboek uitkiezen. Na het lezen vertellen een aantal kinderen waarover zij gelezen hebben, wat zij van hun boek vinden, enzovoort.
- We hebben een bibliotheek in de klas. Hieruit mogen de kinderen vrij kiezen. Voor de leesbevordering hebben wij binnen school een protocol. 2x per jaar een boekbespreking. Boekverslagen maken bij een aantal boeken per jaar en elke dag minimaal 20 minuten stil lezen.
- De kinderen lezen elke dag uit een eigen gekozen boek uit de schoolbibliotheek. De kinderen lezen een niveau hoger dan het behaalde avi-niveau. De kinderen lezen gezamenlijk een half uur per dag (tijdens stillezen). Na het stillezen vertellen de kinderen iets over hun boek en hoeveel bladzijden ze hebben gelezen. Zo kan ik globaal in de gaten houden of een kind (te) snel leest, gemiddeld of (te) traag. Na elk gelezen boek maken de kinderen een boekverslag, om te zorgen dat ze ook begrijpen waar het boek over ging en als afsluiting van het gelezen boek. Verder is er een leeshoek in de klas, waar de kinderen informatieboeken over een bepaald onderwerp, tijdschriften en prentenboeken kunnen lezen. De kinderen kunnen als ze klaar zijn met hun werk in de leeshoek het soort boek lezen dat zij zelf leuk vinden.

- De kinderen mogen zelf een boek kiezen. Als het kind het boek uit heeft is de opdracht om een boekverslag te maken. Vanaf 12.50 mogen ze een boekje kiezen uit een krat. De meeste onderbouw collega's doen het volgens mij. Bij het keuze bord mogen ze ook de leeshoek kiezen.
- De kinderen kiezen zelf een boek. Er zijn vaste momenten in de week voor het vrij lezen. Als ik niet zelf met een groepje kinderen lees, dan lees ik zelf ook in een boek.
- Kinderen mogen op ieder moment een boek 'lezen'. Zij maken wekelijks een boekverslag (een tekening en pictogrammen inkleuren waar gaat het boek over en wat vond je ervan.
- In onze groep lezen de kinderen op twee momenten zelf. Na het eten van het tussendoortje in de ochtend en bij het binnenkomen in de middag voordat de les begint. Verder kunnen de leerlingen zelf kiezen om te lezen in de leeshoek tijdens het arbeid naar keuze. In de rest van school is er in de ochtend vast een tijd dat de leerlingen lezen.
- Na het eten en drinken; tijdens Arbeid naar keuze (leeshoek).
- Ik wil even opmerken dat ik niet een eigen groep heb, maar de kinderen extra ondersteun (r.t.) Ik besteed dus niet echt aandacht aan vrij lezen op deze manier.
- Elke dag lezen we een half uur in de klas. De kinderen mogen 3 keer per week een boek uit de boekenkast kiezen op hun eigen avi-niveau, 1 keer per week informatieboeken en 1 keer per week een stripboek.
- Elke dag wordt er gelezen in de klas. Kinderen staan vrij boeken zelf uit te kiezen. Ik probeer het bibliotheekbezoek te stimuleren. elke dag na de bordrij (totdat een ieder klaar is met het overschrijven), tussen 12.50 – 13.00 uur. Er liggen bibliotheek boeken uit de schoolbieb in de klas op het leesniveau van de kinderen, ieder kind kiest een boek uit, daarna wordt er onderling geruild.
- Elke vrijdag mogen de kinderen 'vrijlezen'. Andere collega's uit groep 6 plannen ook een vrijlezen moment in. Ik meen dat dat ook in de andere jaargroepen gebeurt. De kinderen mogen dan zelf een boek (geen aviboek bijv. of juist een themaboek), strip, tijdschrift, kidsweek meenemen of op school kiezen en lezen. Regelmatig vertellen kinderen wat ze hebben gelezen in de kidsweek.
- Thema krat waar ze uit mogen kiezen op 2 momenten (inloop met mama, zelfstandig lezen zelf) en een boeken kast met extra boeken en stripbladen en plaatjesboeken
- In de ochtend voorlezen en het boek bespreken, in de middag vrij lezen als de kinderen op school komen.
- De leerlingen kunnen zelf een boek uitkiezen en dat ook lezen tijdens het vrij werken volgens het Daltonprincipe. Van het gelezen boek maken ze een boekverslag. Ze kunnen dat verslag voor de klas presenteren. Er zijn vaste momenten in de week (meestal 3) waarbij alle kinderen stillezen.
- Vrij lezen in de bovenbouw gebeurt meerdere keren per week. Over het algemeen is dit een moment in de ochtend of direct na de middagpauze. De kinderen mogen zelf een boek kiezen uit de uitgebreide bibliotheek van de school. Dit kan op vaste tijden
- 1x per week zodra het boek uit is of niet het boek is van hun keuze. Per schooljaar maken de kinderen ongeveer vijf boekverslagen onder begeleiding van de leerkracht, voor zover noodzakelijk. Diverse keren per week wordt er ook door de leerkracht voorgelezen.
- Tijdens Estafette en als ze klaar zijn met alle taken voor die dag.

- Ze beginnen iedere ochtend met een half uur lezen. 3 keer per week lezen ze uit een zelfgekozen avi-boek en 2 keer per week mogen ze vrij lezen. Dat houdt in dat ze een bibliotheekboek, stripboek, kinderkrant, infoboek, eigen gemaakte boeken, enz. mogen lezen. Ook als je met je werk klaar bent, mag je vrij lezen.
- De kinderen lezen op 3 vaste momenten uit een zelf gekozen boek. Zijn ze klaar met hun werk dan mogen ze altijd lezen(of iets anders doen). Daarnaast hebben ze drie keer per jaar een boekbespreking. Na het lezen vraag ik vaak klassikaal een aantal kinderen waarover ze gelezen hebben. Zelf laat ik vaak ook boeken zien, die ik aan het lezen ben en daarover vertel ik ook.
- Iedere ochtend en middag beginnen we met lezen. In de ochtend lezen de kinderen zelfstandig. In de middag mogen ze samen lezen. De hulpjes lezen op de bank, de andere kinderen lezen aan hun tafel.
- 3 keer per week lezen de kinderen uit hun ‘avi-boek’ een vast groepje in de klas doet aan estafette lezen op dit moment. 2 keer in de week mogen de kinderen vrij lezen. Ze mogen dan zelf weten wat ze lezen; tijdschriften, informatieboeken, prentenboeken, folders etc.. etc.. ze mogen dan zelf weten waar ze zitten. Er hoeft niet per se tekst te staan in hetgeen wat ze lezen, het mogen ook alleen plaatjes zijn die ze bekijken of bijvoorbeeld speelgoedfolders.
- Een vast moment. Meteen als de school begint. De kinderen mogen zelf een boek kiezen.
- Elke ochtend 30 minuten als start van de dag vrij lezen is bij de groepen 1-2 een ruim begrip. De meeste kinderen kunnen nog niet lezen. Tijdens zelfstandig werken mogen ze soms een boek ‘lezen’, ’s middags in de kring als de school net ingaat mogen ze een boek ‘lezen’ en tijdens a.n.k. (activiteit kiezen van het bord) uiteraard in de boekenhoek. De enkele kinderen die al een beetje kunnen lezen, mogen tijdens deze activiteiten een leesboek pakken uit de speciale leesbak met leesboeken voor beginnende lezertjes. na het werk mogen ze kiezen om vrij te lezen

2012

- 1 a 2 keer per dag, 1 keer per dag een vast moment. Kinderen lezen in ieder geval 3 keer per week een leesboek. Minimaal 2 keer per week mogen de kinderen lezen wat ze willen. (Denk hierbij aan tijdschriften, reclamefolders, prentenboeken enz.)
- Elke dag een half uur zelfstandig lezen. 3 keer in de week een boek, 1 keer in de week vrij kiezen bijvoorbeeld een stripboek en 1 keer in de week informatief.
- Na het eten en drinken of bijvoorbeeld na het opruimen kunnen kinderen zelf een boek uit de kast pakken. Redelijke vaste momenten op de dag, wanneer niet alle kinderen tegelijk klaar zijn. Ik laat ze ook als iedereen klaar is wel doorlezen.
- Op lange dagen mogen de kinderen aan het begin van de middag een boek uit kiezen en de laatste 10 minuten mogen ze samen lezen.
- De kinderen mogen zelf een boek kiezen, elke dag na het eten en drinken en soms ook ’s ochtends in de kring.
- Kinderen pakken een boekje na het eten en drinken en kijken hier alleen of met elkaar in, ze bespreken de afbeeldingen met elkaar.

- Na het eetmoment in de ochtend en bij het begin van de middag pakken de kinderen zelf boeken. Verder kunnen de kinderen altijd tijdens Arbeid naar keuze in de leeshoek om te lezen.
- Elke dag begint met vrijlezen in combinatie met Ralfi of Maatjeslezen.
- Ook al moeten kinderen soms oefenen met technisch lezen zijn er altijd tenminste twee momenten in de week dat ze vrij mogen lezen.
- 4 ochtenden per week gedurende 20/30 min. Kinderen kiezen zelf een boek. 1 x per week mogen zij Kidsweek lezen.
- Elke dag, het eerste half uur.
- De kinderen lezen uit een gekozen boek uit de 'klassenbibliotheek'. Dit zijn boeken die op een kast staan. Zo kunnen de kinderen kiezen uit boeken die zij zelf interessant/leuk vinden om te lezen in plaats van in de schoolbibliotheek een boek te kiezen dat eigenlijk helemaal niet bij hun belevingswereld past. Vaak zijn boeken met een hoog avi-niveau te moeilijk qua inhoud voor de kinderen.
- Elke dag eerste half uur
- Vrij lezen, ik lees met een klein groepje. In principe altijd een avi-boek, op vrijdag mogen ze het zelf weten (kidsweek, themaboek, mediatheekboek, strip, avi-boek)
- Zelf kiezen wat je wilt lezen (Kidsweek, Sevendays, stripverhaal, tijdschrift of boek)
- Twee vaste dagen per week + als je klaar bent met al je werk.
- De leerlingen starten elke ochtend aan het zelfstandig lezen. Twee van de vijf dagen mogen zij tijdens het zelfstandig lezen kiezen voor het lezen van een stripboek, tijdschrift, krant etc. De overige drie dagen moeten zij een leesboek of informatief boek lezen. Leerlingen maken zelf een keuze voor een boek. Binnen de school is vooral het aantal leesmomenten vastgelegd en dat elke leerling jaarlijks twee keer een boekpresentatie geven voor de klas.
- Kinderen lezen op een aantal vaste momenten in de week vrij. Ze kiezen zelf hun boek uit.
- Onderwerpen in het nieuws of thema's koppelen aan een leesboek (ik heb er 350 staan in mijn klas).
- De kinderen mogen zelf een boek uitkiezen.
- Ze maken een boekverslag als ze een boek uit hebben.
- Als de kinderen in de ochtend en middag binnen komen, gaan ze lezen.
- De kinderen kiezen zelf een boek uit voor het half uurtje stillezen elke dag. Dit gebeurt door de hele school. Een klein groepje leest drie keer in de week samen een aparte tekst om tot een hoger technisch leesniveau te komen.
- We hebben een protocol: voorbereidend en zelfstandig lezen. Elke morgen 15 tot 30 minuten (afhankelijk per groep) 5 keer per week. Zelf een boek uitkiezen, leerkracht zorgt er wel voor dat kinderen op hun eigen niveau lezen
- De kinderen mogen zelf een boek kiezen . Op school in de bibliotheek. De leerlingen van mijn groep lezen met plezier en maken een boekverslag als het boek uit is.
- De kinderen gaan iedere week naar de bieb. In de klas wordt twee keer per week lang (ongeveer 20 min.) gelezen. Daarna wordt er meestal door enkele kinderen verteld over het boek dat ze gelezen hebben.
- Vast moment. Tijdens of na het vrij lezen

- Tijdens het middaguur vanaf 13.00 uur (schoolbreed) , onze methode Estafette en verder lezen mijn kinderen ná toetsen en als hun werk af is. Daarnaast zit er in onze methode Estafette (de leesstoel), maar ook als een kind zelf een leuk of interessant stukje wil voorlezen

Voorbeelden van leesbevordering in de klas:

2011

- Krant lezen, Engelse tijdschriften lezen en de tekst vertalen, stripverhalen maken, estafette lezen, vrij lezen in eigen leesboek, voorlezen
- Zelf lezen, voorlezen, boekpromotie, kinderboekenweek, nationale voorleesdagen, bezoek aan bibliotheek, zelf verhalen schrijven, kinderen en ouders wijzen op het belang van lezen. Leeshoek met diverse soorten boeken (tijdschriften, prentenboeken, informatieboeken). / Boekverslagen maken. / Tijdens Kinderboekenweek een ‘voorleeskampioen’-verkiezing in de klas en in de school. / Voorlezen aan de kinderen uit een boek dat de kinderen mogen kiezen (ik geef de kinderen bijvoorbeeld drie keuzes). / Na het voorlezen een kind een hoofdstuk aan de klas laten voorlezen (waar ik ben gebleven). / Gesprekjes over het belang van lezen.
- De tekst van taal-leeslessen. Wereldoriëntatie.
- Voorlezen met picto’s. Dan bekijken we het boek en praten erover in een klein groepje.
- Boekverslag of vertellen over leuke boeken die ze in hun vrije tijd gekocht of geleend hebben, soort van vrijwillige bijdrage
- Boekpresentatie
- Kinderboekenweek, boekverslagen tekeningen naar aanleiding van een verhaal.
- Interactief voorlezen, het maken van een boekverslag, verteltafeltje, vertelkastje, het naspelen van een voorleesboek, het zelf maken van boeken.
- Opdrachten bij boeken, abonnementen op kranten en tijdschriften
- Boekverslag maken, pictogrammen over het boek inkleuren, kringgesprekken
- Samen een (begrijpend lezen) tekst lezen; eerst voorlezen, moeilijke woorden achterhalen, samenvatting van de tekst maken en vragen erover maken.
- Kinderen vertellen na het lezen van het boek wat ze ervan vonden. Ook vullen ze een aantal boekverslagen in.
- Boekpromotie, boekverslagen, voorlezen, enzovoort.
- Estafette
- De kinderen formuleren onderzoeksvragen binnen een onderwerp van het thema. De kinderen zijn hierdoor gemotiveerd om een boek te kiezen en antwoorden te vinden op hun vraag. In mijn klas heb ik een leeshoek gemaakt, voor een aantal kinderen werkt dit ook motiverend (bevorderend) om te lezen Als ik nieuwe boeken koop, bespreek ik dat eerst met de kinderen en vraag ik rond wat ze ervan vinden. Soms laat ik kinderen een stukje van hen eigen verhaal (bijv. weekendverhaal) voorlezen of een stukje uit de krant, of een strip. Dit motiveert andere kinderen om het ook te lezen.
- Themaboeken
- Voorleesontbijt, bibliotheek bezoek, dagelijks voorlezen en het boek bepraten

- Minimaal twee keer per week een half uur voorlezen. De kinderen vrij laten lezen op eigen gekozen moment en 3 x per week verplicht. Minimaal vijf boekverslagen in groep 7. Probeer de leerlingen te stimuleren iets over hun boek te vertellen.
- De kinderen laten vertellen over een gelezen boek dat ze een ander aanbevelen. Niet op bepaalde tijden, maar zomaar vlak voor het zelfstandig lezen bijvoorbeeld.
- Duo lezen, Estafette, Vrij lezen, Wereldoriëntatie (leesbeurten)
- Veel lezen, natuurlijk en boeken zelf en door kinderen promoten.
- Zelf boeken meenemen. Als kinderen een boek gekocht hebben hen laten vertellen over het boek.
- Aantrekkelijke boeken, tijdschriftenbakken, goede leeshoek, voorlezen (interactief en de kinderen het boek uit laten kiezen).
- Na het lezen van een boek het voor de klas navertellen. Een korte samenvatting maken. Tutor lezen.
- Boekverkoop op school/mediatheekbezoek/themakisten OME
- Boeken uit de boekenkratten voorlezen, zodat de kinderen de boeken daarin kunnen terugvinden. Het voorlezen van een boek geeft vaak een extra stimulans om ook zelf het boek te gaan lezen.
- Veel woorden en plaatjes ophangen en veel werkjes maken bij de geleerde letters en woorden.

2012

- Kinderen laten vertellen over een boek en er een tekening bij maken. / Boeken die bij het thema horen uitstallen in de klas. / Zelf met de kinderen boeken maken, deze zijn vervolgens vaak meest favoriet. / verteltafel / Taaltekeningen laten maken en deze voorlezen in de kring. / luisterhoek met themaboeken
- Boeken over een thema, kinderen over hun boek laten vertellen. Ook avi-boekjes een stukje voor lezen willen kinderen hem zelf verder lezen.
- Een verteltafel maken
- Ieder thema nieuwe boeken halen bij bibliotheek, voorlezen, luisterboeken, titel bespreken, vooraf voorspellen, afbeeldingen in goede volgorde laten leggen, verteltafel, leeshoek, kinderen lezen iedere dag zelf boekjes. Voor beginnende lezers is een krat met avi-boekjes aanwezig.
- Boekverslag maken, interactief voorlezen, vertelkastje, digitale prentenboeken gebruiken, verteltafel, boeken maken met de kinderen, voorleesontbijt, naspelen van boeken.
- Boekpresentaties /Themaboeken op de thematafel/ Fragmenten uit boeken gebruiken voor begrijpend lezen /De Schoolschrijver /Aandacht voor kinderboekenweek /Kinderboekhandel op school.
- Nieuwe boeken uit eigen bieb promoten, artikel uit Kidsweek bespreken, voorlezen.
- We hebben ook boeken (verhaal en info boeken) binnen ons thema. Kinderen zoeken ze ook op in onze bibliotheek in school. / Ralfi-lezen / Leesmethode van L. de Koning / Krantenkring / Voor de hele school: boekenmarkt tijdens de kinderboekenweek.

- Boekpresentaties door leerlingen en leerkracht. Veel aandacht besteden aan nieuwe boeken. Met kinderen praten over welke boeken zij leuk vinden. Kinderen kort iets laten vertellen over hun boek.
- Zelf boeken promoten. Boekbesprekingen laten houden door de kinderen.
- Stukje boek voorlezen, kinderen enthousiasmeren, kinderen boek laten lezen en presenteren. Film over het boek klassikaal kijken. (*Ronja de roversdochter*, *Abeltje*, *Oorlogswinter*, *Kruistocht in spijkerbroek*, *De zevensprong*, *Briefgeheim*, enz...)
- Als er een film is verschenen over een boek promoot ik het eerder geschreven boek om te lezen.
- Ik koop mooie boeken bij het thema die ik promoot en op mijn tafel heb staan. De boekbesprekingen zijn ook om kinderen warm te maken voor boeken.
- Schoolschrijver, stillezen, boekpromotie, boekbesprekingen door kinderen (2 x per jaar)
- Lezen en voorlezen.
- Uitdagende leeshoek, kinderen motiveren om lid te worden van de bibliotheek. Sommige waren dat nog niet. Promoten van een boek van de week.

Bijlage 3 Vragenlijst Schoolschrijver Leesbevorderingsbeleid 2011

1. Naam school

- Timotheusschool
- Slootermeerschool
- Louis Bouwmeesterschool
- De Mijlpaal

2. Wat is / zijn uw functies op deze school?

3. Wat zijn uw taken m.b.t. leesbevordering op school? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Teamvergaderingen bijwonen
- Deskundigheid van leerkrachten bevorderen (bijv. workshops)
- Beleid opstellen
- Adviseren van leerkrachten over het gebruik van boeken
- Adviseren van leerkrachten over individuele leerlingen
- Uitvoeren van activiteiten in de groep/klas
- Begeleiden van leerlingen in de schoolbibliotheek
- Organiseren van activiteiten bijvoorbeeld voorlezen
- Iets vertellen tijdens informatieavonden voor ouders
- Geven van workshops aan ouders
- Aansturen van vrijwilligers
- Deskundigheid van vrijwilligers bevorderen
- Begeleiden van leerlingen bij bezoek aan de openbare bibliotheek
- Beheer van het boekenbudget
- Deelname aan een netwerk van leescoördinatoren
- Andere taken ...

4. Heeft de school een leesbevorderingsplan?

- Ja
- Nee

5. De laatste versie van dit plan dateert van ...

- Minder dan 1 jaar geleden
- 1 tot 2 jaar geleden
- Langer dan 2 jaar geleden

6. Is leesbevordering een onderdeel van het taalplan?

- ja
- nee
- weet ik niet

7. Zijn alle leerkrachten op school op de hoogte gesteld van de doelstellingen van het leesbevorderingsbeleid?

Ja

Nee. Kunt u toelichten waarom niet?

8. Wordt het leesbevorderingsbeleid jaarlijks geëvalueerd?

Ja

Nee

9. Hoeveel uren per week zijn ingeroosterd voor: (a.u.b. invullen op deze wijze: bijvoorbeeld 3 of 3,5 uur)

	Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8
Zelfstandig lezen (stil lezen en vrij lezen)	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Voorlezen	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

10. Wat zijn uw verwachtingen van de opbrengst van het project De Schoolschrijver? voor de school als geheel?

11. op de leesvaardigheid van de leerlingen?

12. op de leesattitude (dus het leesplezier) van de leerlingen?

13. op de literaire competentie van de leerlingen?

14. voor uzelf?

15. Heeft u verder nog opmerkingen?

Bijlage 4 Vragenlijst Schoolschrijver Leerlingen 2011

Je gaat een paar vragen invullen op de computer.

De vragen gaan over lezen.

Het is geen proefwerk en je krijgt er geen cijfer voor. Je hoeft alleen zo eerlijk mogelijk te zeggen wat je van lezen vindt.

Bij het invullen van de vragen moet je niet te lang nadenken.

Weet je het echt niet? Denk dan goed na en geef het antwoord dat jou het beste lijkt.

Als je iets niet snapt, vraag het aan je juf of meester.

Wil je verder met de volgende vraag, klik dan op het vakje "Verder".

1. Wat is je naam?

2. Ben je een jongen of een meisje?

Jongen

Meisje

3. Hoe heet jouw school?

Timotheusschool

Slootermeerschool

Louis Bouwmeesterschool

De Mijlpaal

4. In welke groep zit je?

Groep 5

Groep 6

Groep 7

Groep 8

5. Wat vind je van boeken lezen?

	Klopt niet	Klopt een beetje	Klopt helemaal
Vrij lezen op school is leuk	☐	☐	☐
Ik vind lezen belangrijk	☐	☐	☐
Boeken vind ik vaak moeilijk	☐	☐	☐
Lezen gaat mij gauw vervelen	☐	☐	☐
Ik hou van lezen	☐	☐	☐
Ik vind het leuk om over boeken te praten	☐	☐	☐
Ik lees meer dan andere kinderen in mijn klas	☐	☐	☐
Van lezen word ik gauw moe	☐	☐	☐
Ik leer veel van boeken	☐	☐	☐
Lezen is vervelend	☐	☐	☐
Ik weet veel dingen om over te lezen	☐	☐	☐
Boeken lezen in de klas is saai	☐	☐	☐
Ik weet best veel van boeken	☐	☐	☐
Ik word steeds beter in lezen	☐	☐	☐
Ik begrijp boeken steeds beter	☐	☐	☐
Door boeken te lezen kom ik veel te weten	☐	☐	☐

6. Waar denk je aan als je een boek leest?

	Klopt niet	Klopt een beetje	Klopt helemaal
Als ik een boek lees, kan ik lekker wegdromen	☐	☐	☐
Als ik lees, vergeet ik alles om me heen	☐	☐	☐
Terwijl ik lees is het net alsof ik naar het verhaal luister	☐	☐	☐
Als ik aan het lezen ben, zie ik het verhaal voor me	☐	☐	☐
Als ik een boek uit heb bedenk ik hoe het verder zal gaan	☐	☐	☐
Wanneer ik lees lijken dingen in het verhaal echt te bestaan	☐	☐	☐
Als ik een leuk boek lees, krijg ik zelf ook zin om een verhaal te schrijven	☐	☐	☐
Ik wil later graag schrijver worden	☐	☐	☐
Als ik lees, voel ik me een van de personen uit het verhaal	☐	☐	☐
Ik denk vaak terug aan wat ik gelezen heb	☐	☐	☐

7. Hoe vaak lees je thuis in een boek?

- Eén paar keer per dag
- Een keer per dag
- Een paar keer per week
- Eén keer per week
- Eén keer per maand
- Bijna nooit

8. Hoe vind je het om in je vrije tijd (thuis) een boek te lezen?

- Helemaal niet leuk
- Niet zo leuk
- Best wel leuk
- Heel leuk

9. Over welke onderwerpen lees je graag? (je mag meer dan 1 antwoord geven)

- Verliefdheid
- Sport
- Sprookjes
- Techniek
- Geschiedenis
- School
- Griezelen
- Humor
- Natuur
- Dieren
- Andere landen
- Oorlog
- Vriendschap
- Een ander onderwerp, namelijk

10. Van wie krijg je ideeën voor leuke boeken? (je mag meer dan 1 antwoord geven)

- Vriendjes of vriendinnetjes
- Mijn moeder of vader
- Mijn juf of meester
- De schoolbibliotheek
- Een bibliotheek buiten de school
- Iemand anders, namelijk
-

11. Hoe kom je aan boeken? (je mag meer dan 1 antwoord geven)

- We hebben boeken thuis
- Ik krijg boeken kado
- Ik haal ze bij de schoolbibliotheek
- Ik haal ze bij een bibliotheek buiten de school
- Ik koop boeken zelf
- Ergens anders vandaan, namelijk
-

12. Hoeveel lees je als je vrij bent (dus niet op school)?

- Minder dan 1 boek in de week
- 1 of 2 boeken in de week
- 3 of 4 boeken in de week
- Meer dan 4 boeken in de week

13. Hoe vaak ...

	Nooit	Soms	Vaak
Leest je vader of moeder je thuis voor?	☐	☐	☐
Praat je met je vader of moeder over boeken?	☐	☐	☐
Ga je met je vader of moeder naar de bibliotheek?	☐	☐	☐
Ga je zelf naar de bibliotheek?	☐	☐	☐
Leest je vader of moeder zelf in een boek?	☐	☐	☐

14. Hoeveel boeken heb je zelf ongeveer?

- 0 boeken
- 1 – 20 boeken
- 21 – 50 boeken
- 51 – 100 boeken
- Meer dan 100 boeken

15. Als iemand een verhaal voorleest...

	Klopt niet	Klopt een beetje	Klopt helemaal
Als iemand me voorleest dan droom ik lekker weg bij het verhaal	☐	☐	☐
Als iemand me voorleest vergeet ik alles om me heen	☐	☐	☐
Als iemand me voorleest dan zie ik het verhaal voor me	☐	☐	☐
Als iemand me voorleest dan lijken de dingen uit het verhaal echt te bestaan	☐	☐	☐

16. Hoe vaak ...

	Nooit	Soms	Vaak
Moet je van de juf of meester in een boek lezen	☐	☐	☐
Vertelt de juf of meester iets over een boek	☐	☐	☐
Leest de juf of meester voor uit een boek	☐	☐	☐
Vertelt de juf of meester iets over een schrijver	☐	☐	☐

17. Wat vind je ervan ...

	Niet leuk	Beetje leuk	Heel leuk
Als je van de juf / meester een boek moet lezen?	☐	☐	☐
Als de juf / meester zelf iets vertelt over een boek?	☐	☐	☐
Als je zelf een verhaal moet schrijven?	☐	☐	☐

18. Vind je dat er op school genoeg leuke boeken zijn?

- ja
 Nee

Bijlage 5 Vragenlijst Schoolschrijver Leerkracht 2011

1. Naam school:

- Timotheusschool
- Slootermeerschool
- Louis Bouwmeesterschool
- De Mijlpaal

2. Wat is uw naam?

(deze komt NIET in de rapportage, maar is nodig om de leerkracht aan de juiste groep leerlingen te kunnen koppelen)

3. Aan welke groep geeft u les?

Meerdere antwoorden mogelijk

- groep 1
- groep 2
- groep 3
- groep 4
- groep 5
- groep 6
- groep 7
- groep 8

4. Hoe vaak doet u onderstaande activiteiten gemiddeld? Kies het antwoord dat het beste de frequentie weergeeft.

	Nooit	Jaarlijks	Maandelijks	Wekelijks	Dagelijks
Vrij lezen in de klas	☐	☐	☐	☐	☐
Voorlezen aan de klas	☐	☐	☐	☐	☐
Met de klas naar de bibliotheek gaan	☐	☐	☐	☐	☐
Een boek introduceren in de klas	☐	☐	☐	☐	☐
Een leerling een boekpresentatie laten geven	☐	☐	☐	☐	☐
Deelnemen aan een project rondom boeken en lezen	☐	☐	☐	☐	☐
Overleggen met het team / bouw over leesbevordering	☐	☐	☐	☐	☐
Andere activiteiten, namelijk	☐	☐	☐	☐	☐
<input type="text"/>					

5. Op welke wijze introduceert u een boek in de groep? Meerdere antwoorden mogelijk

- Door iets over de inhoud te vertellen
- Door een stukje voor te lezen
- Door iets over de auteur te vertellen
- Door met de kinderen in gesprek te gaan over het boek
- Anders, namelijk
-

6. Hoe vaak praat u na het vrij lezen met de klas over boeken?

- Nooit
- Soms
- Regelmatig
- Vaak
- Altijd

7. Kunt u beschrijven hoe u aandacht besteedt aan vrij lezen? (denk hierbij aan: is dit schoolbreed geregeld? een vast moment? mogen de kinderen zelf een boek uitkiezen etc)

8. Hoeveel tijd besteedt u doorgaans aan vrij lezen in de klas, in aantal minuten per week?

9. Hoeveel tijd besteedt u doorgaans aan voorlezen in de klas, in aantal minuten per week?

10. Kunt u een voorbeeld noemen van leesbevorderingsactiviteiten in uw klas?

11. Hoeveel kinderboeken / jeugdboeken leest u zelf?

- Vrijwel geen
- Hooguit een paar per jaar
- Ongeveer één per maand
- Ongeveer één per week

12. Komt de Schoolschrijver bij u in de klas?

- Ja
- Nee ➡ Ga verder met vraag 14.

13. Wat verwacht u dat de opbrengsten zijn van deelname aan het project van De Schoolschrijver?

Opbrengsten

Voor de school als geheel?

Op de leesattitude (leesplezier) van de kinderen?

Op de leesvaardigheid van de kinderen?

Op de literaire competentie van de kinderen?

Voor uzelf?

14. Opmerkingen

Bijlage 6 Vragenlijst Schoolschrijver leesbevorderingsbeleid 2012

1. Naam school

- Timotheusschool
- Slootermeerschool
- Louis Bouwmeesterschool
- De Mijlpaal

2. Wat is / zijn uw functies op deze school?

3. Wat zijn uw taken m.b.t. leesbevordering op school? *(meerdere antwoorden mogelijk)*

- Teamvergaderingen bijwonen
- Deskundigheid van leerkrachten bevorderen (bijv. workshops)
- Beleid opstellen
- Adviseren van leerkrachten over het gebruik van boeken
- Adviseren van leerkrachten over individuele leerlingen
- Uitvoeren van activiteiten in de groep/klas
- Begeleiden van leerlingen in de schoolbibliotheek
- Organiseren van activiteiten bijvoorbeeld voorlezen
- Iets vertellen tijdens informatieavonden voor ouders
- Geven van workshops aan ouders
- Aansturen van vrijwilligers
- Deskundigheid van vrijwilligers bevorderen
- Begeleiden van leerlingen bij bezoek aan de openbare bibliotheek
- Beheer van het boekenbudget
- Deelname aan een netwerk van leescoördinatoren
- Andere taken ...

4. Heeft de school een leesbevorderingsplan?

- Ja
- Nee

5. De laatste versie van dit plan dateert van ...

- Minder dan 1 jaar geleden
- 1 tot 2 jaar geleden
- Langer dan 2 jaar geleden

6. Is leesbevordering een onderdeel van het taalplan?

- ja
- nee
- weet ik niet

7. Zijn alle leerkrachten op school op de hoogte gesteld van de doelstellingen van het leesbevorderingsbeleid?

Ja

Nee. Kunt u toelichten waarom niet?

8. Wordt het leesbevorderingsbeleid jaarlijks geëvalueerd?

Ja

Nee

9. Hoeveel uren per week zijn ingeroosterd voor: (a.u.b. invullen op deze wijze: bijvoorbeeld 3 of 3,5 uur)

	Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8
Zelfstandig lezen (stil lezen en vrij lezen)	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Voorlezen	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

10. Wat zijn volgens u de opbrengsten geweest van het project De Schrijver voor de school als geheel?

11. op de leesvaardigheid van de leerlingen?

12. op de leesattitude (dus het leesplezier) van de leerlingen?

13. op de literaire competentie van de leerlingen?

14. voor uzelf?

15. Welke onderdelen uit het project 'de Schoolschrijver' gaat u waarschijnlijk overnemen, en welke in elk geval niet? En waarom (niet)?

	waarschijnlijk mee doorgaan	waarschijnlijk niet meer doen	toelichting
Oudersalon	☐	☐	<input type="text"/>
Koffiekamer (leerkrachten)	☐	☐	<input type="text"/>
Schrijver in de klas	☐	☐	<input type="text"/>
Creatief schrijven met een groepje kinderen	☐	☐	<input type="text"/>
Anders, namelijk.... <input type="text"/>	☐	☐	<input type="text"/>

16. Welke andere onderdelen gaat u zeker overnemen van 'De Schoolschrijver'? Waarom?

17. En welke andere onderdelen gaat u zeker niet overnemen van 'De Schoolschrijver'?
Waarom niet?

18. Heeft u verder nog opmerkingen?

Bijlage 7 Vragenlijst Schoolschrijver Leerlingen 2012

Je gaat een paar vragen invullen op de computer.

De vragen gaan over lezen.

Het is geen proefwerk en je krijgt er geen cijfer voor. Je hoeft alleen zo eerlijk mogelijk te zeggen wat je van lezen vindt.

Bij het invullen van de vragen moet je niet te lang nadenken.

Weet je het echt niet? Denk dan goed na en geef het antwoord dat jou het beste lijkt.

Als je iets niet snapt, vraag het aan je juf of meester.

Wil je verder met de volgende vraag, klik dan op het vakje "Verder".

1. Wat is je naam?

2. Ben je een jongen of een meisje?

Jongen

Meisje

3. Hoe heet jouw school?

Timotheusschool

Slotermeerschool

Louis Bouwmeesterschool

De Mijlpaal

4. In welke groep zit je?

Groep 5

Groep 6

Groep 7

Groep 8

5. Wat vind je van boeken lezen?

	Klopt niet	Klopt een beetje	Klopt helemaal
Vrij lezen op school is leuk	☐	☐	☐
Ik vind lezen belangrijk	☐	☐	☐
Boeken vind ik vaak moeilijk	☐	☐	☐
Lezen gaat mij gauw vervelen	☐	☐	☐
Ik hou van lezen	☐	☐	☐
Ik vind het leuk om over boeken te praten	☐	☐	☐
Ik lees meer dan andere kinderen in mijn klas	☐	☐	☐
Van lezen word ik gauw moe	☐	☐	☐
Ik leer veel van boeken	☐	☐	☐
Lezen is vervelend	☐	☐	☐
Ik weet veel dingen om over te lezen	☐	☐	☐
Boeken lezen in de klas is saai	☐	☐	☐
Ik weet best veel van boeken	☐	☐	☐
Ik word steeds beter in lezen	☐	☐	☐
Ik begrijp boeken steeds beter	☐	☐	☐
Door boeken te lezen kom ik veel te weten	☐	☐	☐

6. Waar denk je aan als je een boek leest?

	Klopt niet	Klopt een beetje	Klopt helemaal
Als ik een boek lees, kan ik lekker wegdromen	☐	☐	☐
Als ik lees, vergeet ik alles om me heen	☐	☐	☐
Terwijl ik lees is het net alsof ik naar het verhaal luister	☐	☐	☐
Als ik aan het lezen ben, zie ik het verhaal voor me	☐	☐	☐
Als ik een boek uit heb bedenk ik hoe het verder zal gaan	☐	☐	☐
Wanneer ik lees lijken dingen in het verhaal echt te bestaan	☐	☐	☐
Als ik een leuk boek lees, krijg ik zelf ook zin om een verhaal te schrijven	☐	☐	☐
Ik wil later graag schrijver worden	☐	☐	☐
Als ik lees, voel ik me een van de personen uit het verhaal	☐	☐	☐
Ik denk vaak terug aan wat ik gelezen heb	☐	☐	☐

7. Hoe vaak lees je thuis in een boek?

- Eén paar keer per dag
- Een keer per dag
- Een paar keer per week
- Eén keer per week
- Eén keer per maand
- Bijna nooit

8. Hoe vind je het om in je vrije tijd (thuis) een boek te lezen?

- Helemaal niet leuk
- Niet zo leuk
- Best wel leuk
- Heel leuk

9. Over welke onderwerpen lees je graag? (je mag meer dan 1 antwoord geven)

- Verliefdheid
- Sport
- Sprookjes
- Techniek
- Geschiedenis
- School
- Griezelen
- Humor
- Natuur
- Dieren
- Andere landen
- Oorlog
- Vriendschap
- Een ander onderwerp, namelijk

10. Van wie krijg je ideeën voor leuke boeken? (je mag meer dan 1 antwoord geven)

- Vriendjes of vriendinnetjes
- Mijn moeder of vader
- Mijn juf of meester
- De schoolbibliotheek
- Een bibliotheek buiten de school
- Iemand anders, namelijk
-

11. Hoe kom je aan boeken? (je mag meer dan 1 antwoord geven)

- We hebben boeken thuis
- Ik krijg boeken kado
- Ik haal ze bij de schoolbibliotheek
- Ik haal ze bij een bibliotheek buiten de school
- Ik koop boeken zelf
- Ergens anders vandaan, namelijk
-

12. Hoeveel lees je als je vrij bent (dus niet op school)?

- Minder dan 1 boek in de week
- 1 of 2 boeken in de week
- 3 of 4 boeken in de week
- Meer dan 4 boeken in de week

13. Hoe vaak ...

	Nooit	Soms	Vaak
Leest je vader of moeder je thuis voor?	☐	☐	☐
Praat je met je vader of moeder over boeken?	☐	☐	☐
Ga je met je vader of moeder naar de bibliotheek?	☐	☐	☐
Ga je zelf naar de bibliotheek?	☐	☐	☐
Leest je vader of moeder zelf in een boek?	☐	☐	☐

14. Hoeveel boeken heb je zelf ongeveer?

- 0 boeken
- 1 – 20 boeken
- 21 – 50 boeken
- 51 – 100 boeken
- Meer dan 100 boeken

15. Als iemand (bijvoorbeeld de Schrijver) een verhaal voorleest...

	Klopt niet	Klopt een beetje	Klopt helemaal
Als iemand me voorleest dan droom ik lekker weg bij het verhaal	☐	☐	☐
Als iemand me voorleest vergeet ik alles om me heen	☐	☐	☐
Als iemand me voorleest dan zie ik het verhaal voor me	☐	☐	☐
Als iemand me voorleest dan lijken de dingen uit het verhaal echt te bestaan	☐	☐	☐

16. Hoe vaak ...

	Nooit	Soms	Vaak
Moet je van de juf of meester in een boek lezen	☐	☐	☐
Vertelt de juf of meester iets over een boek	☐	☐	☐
Leest de juf of meester voor uit een boek	☐	☐	☐
Vertelt de juf of meester iets over een schrijver	☐	☐	☐

17. Wat vind je ervan ...

	Niet leuk	Beetje leuk	Heel leuk
Als je van de juf / meester een boek moet lezen?	☐	☐	☐
Als de juf / meester zelf iets vertelt over een boek?	☐	☐	☐
Als je zelf een verhaal moet schrijven?	☐	☐	☐
Als de Schoolschrijver iets vertelt over een boek?	☐	☐	☐

18. Vind je dat er op school genoeg leuke boeken zijn?

- Ja
 Nee

19.

	Ja	Nee
Heb je thuis boeken gelezen die geschreven zijn door de Schoolschrijver?	☐	☐
Heb je je ouders verteld over de verhalen die de Schoolschrijver heeft geschreven?	☐	☐
Ben je in de bibliotheek op zoek gegaan naar meer boeken van de Schoolschrijver?	☐	☐
Heb je door de Schoolschrijver ideeën gekregen over leuke boeken om thuis te lezen?	☐	☐

Bijlage 8 Vragenlijst Schoolschrijver Leerkracht 2012

1. Naam school:

- Timotheusschool
- Slootermeerschool
- Louis Bouwmeesterschool
- De Mijlpaal

2. Wat is uw naam?

(deze komt NIET in de rapportage, maar is nodig om de leerkracht aan de juiste groep leerlingen te kunnen koppelen)

3. Aan welke groep geeft u les?

Meerdere antwoorden mogelijk

- groep 1
- groep 2
- groep 3
- groep 4
- groep 5
- groep 6
- groep 7
- groep 8

4. Hoe vaak doet u onderstaande activiteiten gemiddeld? Kies het antwoord dat het beste de frequentie weergeeft.

	Nooit	Jaarlijks	Maandelijks	Wekelijks	Dagelijks
Vrij lezen in de klas	☐	☐	☐	☐	☐
Voorlezen aan de klas	☐	☐	☐	☐	☐
Met de klas naar de bibliotheek gaan	☐	☐	☐	☐	☐
Een boek introduceren in de klas	☐	☐	☐	☐	☐
Een leerling een boekpresentatie laten geven	☐	☐	☐	☐	☐
Deelnemen aan een project rondom boeken en lezen	☐	☐	☐	☐	☐
Overleggen met het team / bouw over leesbevordering	☐	☐	☐	☐	☐
Andere activiteiten, namelijk					
<input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐

5. Op welke wijze introduceert u een boek in de groep? Meerdere antwoorden mogelijk

- Door iets over de inhoud te vertellen
- Door een stukje voor te lezen
- Door iets over de auteur te vertellen
- Door met de kinderen in gesprek te gaan over het boek

Anders, namelijk

6. Hoe vaak praat u na het vrij lezen met de klas over boeken?

- Nooit
- Soms
- Regelmatig
- Vaak
- Altijd

7. Kunt u beschrijven hoe u aandacht besteedt aan vrij lezen? (denk hierbij aan: is dit schoolbreed geregeld? een vast moment? mogen de kinderen zelf een boek uitkiezen etc)

8. Hoeveel tijd besteedt u doorgaans aan vrij lezen in de klas, in aantal minuten per week?

9. Hoeveel tijd besteedt u doorgaans aan voorlezen in de klas, in aantal minuten per week?

10. Kunt u een voorbeeld noemen van leesbevorderingsactiviteiten in uw klas?

11. Hoeveel kinderboeken / jeugdboeken leest u zelf?

- Vrijwel geen
- Hooguit een paar per jaar
- Ongeveer één per maand
- Ongeveer één per week

12. Komt de Schoolschrijver bij u in de klas?

- Ja
- Nee ➡ Ga verder met vraag 19.

Vragen over De Schoolschrijver

13. Mogen kinderen de boeken van De Schoolschrijver mee naar huis nemen of lezen ze die alleen op school?

14. Leest u zelf ook boeken van De Schoolschrijver?

Nee

a. Wat vindt u ervan? Zou u deze boeken zelf ook kunnen uitkiezen om uit voor te lezen in de klas?

15. Wat doet u op de momenten dat De Schoolschrijver met uw groep bezig is?

16. Heeft u door De Schoolschrijver nieuwe ideeën opgedaan? Zo, ja welke?

Nee

a. Welke?

17. Kunt u een globaal oordeel geven over wat volgens u de invloed van De Schoolschrijver is op ...

	Heel weinig	Weinig	Neutraal	Veel	Heel veel
Het leesgedrag van de leerlingen	☐	☐	☐	☐	☐
Het leesklimaat op school	☐	☐	☐	☐	☐
De betrokkenheid van de ouders bij het lezen	☐	☐	☐	☐	☐
De invulling van leesbevordering schoolbreed	☐	☐	☐	☐	☐

18. Wat denkt u dat de opbrengsten zijn geweest van deelname aan het project van De Schoolschrijver?

Opbrengsten

Voor de school als geheel?

Op de leesattitude (leesplezier) van de
kinderen?

Op de leesvaardigheid van de
kinderen?

Op de literaire competentie van de
kinderen?

Voor uzelf?

19. Zou u collega's van een andere school aanraden om mee te doen aan De Schoolschrijver?

Ja

Nee

20. Welk commentaar zou u daarbij geven (mag positief of negatief zijn)?

21. Opmerkingen over De Schoolschrijver

Bijlage 9 Scoreformulier Opstellen Schoolschrijver

1. Naam beoordelaar

2. Leerlingcode

3. Opstel A

Let op: het gaat hierbij om versie A – dit staat geschreven op het opstel (versie A is niet altijd het eerste van de twee opstellen van het stapeltje)

	++	+	+ / -	-	--
Originaliteit	☐	☐	☐	☐	☐
Stijl	☐	☐	☐	☐	☐
Inzet	☐	☐	☐	☐	☐

4. Rapportcijfer opstel A

5. Opstel B

Let op: het gaat hierbij om opstel B

	++	+	+ / -	-	--
Originaliteit	☐	☐	☐	☐	☐
Stijl	☐	☐	☐	☐	☐
Inzet	☐	☐	☐	☐	☐

6. Rapportcijfer opstel B

7. Welk opstel is beter?

Opstel A

Opstel B

8. Geef in één zin aan waarom opstel A of opstel B beter is

Bijlage 10 Vergelijking opstellen

Opstel A				Opstel B				Beter?	Toelichting	
Org	Stijl	Inzet	Punt	Org	Stijl	Inzet	Punt			
1	-	-	+/-	5	--	--	-	4	1	Uit opstel A blijkt meer inzet en het is een tikkeltje origineler dan B.
2	+	+/-	-	6	--	--	--	3	1	Opstel B bestaat uit 4,5 regel, is geen verhaal meer een constatering, terwijl uit opstel A meer fantasie/originaliteit blijkt ondanks dat het niet heel goed is geschreven (en nog steeds erg kort).
3	+/-	+/-	+/-	6	+	+/-	+	7	2	Opstel B is een grappig verhaal en ook leuk geschreven met een duidelijk einde, het is ook wat origineler dan opstel A dat ook een mindere afronding heeft waardoor het punt voor stijl lager is.
4	+/-	+/-	-	5,5	+	-	-	5,5	1	Als ik moet kiezen dan ga ik voor opstel A, omdat opstel B afgeraffeld overkomt (geen duidelijk einde bijv.) ook al vond ik het idee achter B wel wat origineler.
5	+	++	+	9	+	++	+/-	8	1	Opstel B stopt een beetje op een hoogtepunt, dat is jammer; zo komt het over alsof de leerling 'geen zin' of geen tijd meer had, vooral daarom vind ik opstel A beter aangezien ze verder wat betreft originaliteit en stijl (vooral woordkeuze) wel op een gelijk niveau zitten.
6	-	-	--	4,5	+/-	+/-	-	5,5	2	Opstel B is net wat beter ook al lijkt het een einde te missen (onafgemaakt?), omdat A nog sterker afgeraffeld overkomt, ik vind het ook niet echt een verhaal, er mist fantasie en ontwikkeling.
7	+	+	+	7,5	+/-	+/-	++	7	2	Opvallend aan versie B is het originele begin, ook valt op dat de schrijver zich beter kan vinden in de schrijftaal dan in versie A, het schrijven vanuit de derde persoon draagt hieraan bij.
8	-	--	+/-	4	-	--	-	3,5	1	In opstel A wordt de situatie van de kinderen beschreven, in opstel B is het niet duidelijk wat er aan de hand is.
9	++	-	+	7	+	-	+/-	6	1	Hoewel opstel A geen rond verhaal is, is het heel spannend. Er is iets gebeurd, maar het wordt de lezer niet duidelijk wat.
10	+/-	-	+	6	+	+/-	++	7,5	2	De schrijver heeft zich ingeleefd in de situatie en beschrijft deze

										uitgebreid, opvallend is ook de les die in het verhaal verwerkt is.
11	+	+/-	+	7,5	+	+	++	8,5	2	De schrijver heeft humor aan het verhaal toegevoegd n.a.v. een zin die om spanning vraagt, een originele wending.
12	+	+	++	8,5	+	+	++	8,5	1	Allebei origineel en goed geschreven, maar het leuke van opstel A is dat de schrijver wisselt van perspectief door een gesprek tussen de ouders te beschrijven.
13	++	+/-	+	7	+	+	+	7	2	vanwege de stijl, opstel a vind ik eigenlijk origineler.
14	+	+	+	7	+	+/-	+	6,5	1	opbouw/stijl
15	+/-	-	+/-	6	+/-	+/-	+/-	6	1	vanwege de details, fantasierijker
16	+/-	+/-	-	5,5	+	+/-	+	6	2	betere opbouw, gebruik verhaalelementen
17	+/-	+	+	7	+	+	+	7	1	ik twijfel hier! structuur van a is helderder, b is origineler.
18	+	+/-	+/-	6,5	+/-	+/-	+/-	6	1	originaliteit en woordgebruik
19	-	-	-	4	-	--	-	3	1	Opstel B is geen verhaal, alleen een beschrijving.
20	-	+/-	+/-	6	+	+/-	+/-	7	2	Opstel B heeft een onverwachte wending (heks blijkt aardig) en een mooie eind-zin: 'Men zegt dat ze geen heks was maar een fee.'
21	+/-	-	-	5	+/-	+/-	+	6	2	Van opstel B is meer werk gemaakt en het is beter te begrijpen.
22	-	-	+/-	5	+	--	+/-	4,5	1	Hoewel minder origineel, heeft opstel A wel meer de opbouw van een verhaal. Opstel B is alleen een opsomming van gebeurtenissen: het lijkt een raamwerk voor het eigenlijke verhaal.
23	+/-	+/-	+/-	5,5	+/-	+/-	+/-	5,5	2	Moeilijk om te zeggen wat beter is: opstel A lijkt origineler en spannender, maar is ook onbegrijpelijker en deels onleesbaar. Opstel A begint bovendien midden in het verhaal.
24	+	+	+/-	7	++	+	+	7,2	2	Opstel B is verrassender en origineler (behaarde kip, drankje waar je aan moet ruiken in plaats van drinken), maar heeft wel een abrupt en onbevredigend eind.
25	++	++	++	9	+	++	++	8	1	Het is een vlot geschreven, samenhangend verhaal met een originele afloop.
26	+	+	+	7	+/-	+/-	+/-	6	1	Het is een vlot geschreven verhaal met een logische opbouw.
27	+/-	+/-	+/-	7	-	-	+/-	6	1	Het is een coherent verhaal, in tegenstelling tot versie B, die uit twee losse zinnen bestaan en geen verhaallijn heeft.
28	+	+/-	+/-	7	+	+/-	+/-	6	1	Het verhaal heeft een logische

										opbouw en een origineel einde.
29	+	+/-	+	7	+	+/-	+	7	1	De leerling heeft een coherent verhaal, creatief verhaal geschreven.
30	+/-	+/-	+	6	+/-	+/-	+	6	2	De gebeurtenissen in dit verhaal volgen elkaar logischer op dan in versie A en het verhaal is vlotter geschreven.
31	-	+	+/-	7	+/-	+	+/-	8	2	B vind ik beter vanwege de goede, laatste zin: 'Ze nam nog even langzaam afscheid en liep verdrietig maar opgelucht naar huis en ging lekker slapen' (vooral dat langzame afscheid vind ik goed).
32	+/-	+	+	7	+	+/-	+/-	7	2	A is beter van stijl, maar B is origineler van inhoud (blijkbaar vind ik originaliteit belangrijker dan een logische opbouw).
33	++	+/-	+/-	8	++	+/-	+/-	8	2	Hoe origineler het kind, hoe onleesbaarder het handschrift, dat blijkt maar weer. B is origineler dan A, dat al origineel is...
34	+	+/-	+	7	+/-	-	+/-	6	1	A is beter vanwege de iets betere schrijfstijl.
35	+	+/-	-	6	+/-	+/-	-	6	1	A (roofvogel berooft een bank) omdat het iets origineler is dan B (In winkels kunnen je dingen kopen, b.v. sokken).
36	+/-	+	+/-	7	+	+	+	8	2	B is beter omdat het origineler is en opgeschreven in de directe rede (goede titel: 'Een boom die reg boos wordt!')
37	++	++	++	8	+/-	-	+	7	1	In opstel A wordt gebruik gemaakt van een klassiek begin (er was eens), aanduidingen van tijd (na een uurtje), verrassende probleem (virus), er is een verhaal gemaakt rondom de gegeven zin, meer aandacht aan het schrijven van het einde van het verhaal. In beide verhalen wel veel TOEN...
38	+/-	-	+/-	6	+	+	++	8	2	Je kunt je meer voorstellen bij het opstel B: meer beschrijvingen met nuances (bijv. fluisterde), aanduidingen van tijd en plaats, het verhaal is geschreven met elementen uit een sprookje, en er worden niet-alledaagse woorden gebruikt.
39	++	++	++	9	-	-	+/-	6	1	Opstel A is een logisch verhaal dat chronologisch wordt verteld en speelt zich af in 2 dagen, er worden meer beschrijvingen met nuances gegeven (mooie dag), heeft een verrassend slot dat ook nog eens een verwijzing heeft naar een eerdere passage in het verhaal.

40	--	--	-	5	+/-	-	+/-	6	2	In opstel B worden meer plaatsen beschreven waar het verhaal zich afspeelt. De schrijver heeft in B meer moeite gedaan om zinnen te schrijven en schrijft iets meer afwisselende zinnen t.o.v. van A waarin elke zin met En we gingen begint.
41	+/-	-	+/-	6	+	+	++	8	2	Opstel B is een logisch en chronologisch verhaal waarin aandacht is voor beschrijving van plaats en tijd (elke middag) en waaruit blijkt dat de schrijver zich ingeleefd heeft in de verschillende personen. Bovendien is er aandacht besteed aan het einde van het verhaal en daarbij is gebruik gemaakt van een sprookjes-einde.
42	+	+/-	+	6,5	+/-	+/-	+/-	6	1	Aan opstel A is meer aandacht besteed door het opvoeren van verschillende verhaalfiguren en door het uitgebreider beschrijven van de gebeurtenissen. Het verhaal is ondanks de verwerking van stijlelementen veel minder goed te volgen dan opstel B dat minder verrassend en minder uitgebreid was maar wel beter was te volgen. Moeilijke keus, maar toch opstel A beter.
43	+/-	+	+/-	5	-	--	-	4	2	betere spanningsopbouw, grammaticaal betere zinnen, eindigt met cliffhanger
44	-	--	-	3	-	-	-	4	2	Versie B is nog behoorlijk slecht te volgen, maar getuigt meer van een opbouw en ontknoping.
45	-	-	+/-	5	+/-	+	+	6	2	De onderdelen in het verhaal hangen beter samen, betere opbouw, slot dat beter past bij de openingszin (met moraal).
46	-	--	-	4	+/-	+/-	+/-	5	2	In versie B is de dialoog logischer opgebouwd en beter te volgen. Het einde is nog wel afgeraffeld.
47	+	+/-	+	5	+	+	+	7	2	Beter opgebouwd, completere zinnen, en schrijfster weet in kort verhaal spanning op te bouwen en verrassend te eindigen met humor.
48	+	++	+	7	+	+/-	+	6	1	Acties volgen elkaar logisch op en zijn zeer gedetailleerd beschreven. Schrijver laat de hoofdpersoon ook denken. Het verhaal loopt mooi rond door toevoeging van moraal aan het eind.
49	+	+/-	+	7,5	+	+	+	8	2	Het verhaal loopt beter; de verhaallijn is duidelijker.

50	++	++	+	8,5	+	+	+	8	1	Het tweede opstel is iets minder origineel. Het verhaal is uitgebreider en afwisselender, maar juist de stijl van het eerste verhaal is levendiger.
51	-	+	+	7	+	+/-	+	7	2	Opstel B is creatiever dan A: opstel A is op zich wel goed, maar ik mis een beetje het eigen geluid, en dat zit meer in opstel B.
52	+/-	+/-	++	7	+/-	+	+	7,5	1	Voor opstel B is duidelijk veel moeite gedaan, maar opstel A is kwalitatief beter: de zinnen zijn uitgebreider en het verhaal geavanceerder.
53	+/-	+/-	+	7	+/-	+	+	7	2	Opstel B is langer en geavanceerder.
54	+	++	+	8	+	+/-	+	7,5	1	Opstel A is qua stijl en elementen beter.
55	+	+/-	+	8	+/-	+	+	8	1	De vertellende stijl van het kind maakt het verhaal spannend en het is duidelijk dat de fantasie van het kind meer geprikkeld is dan bij voorstel B.
56	+/-	+/-	+/-	7	+/-	+	+	7	2	Opstel B is beter omdat het grappig is en omdat vloeiender geschreven is.
57	++	+	++	9	+	+	+	8,5	1	Er zit een mooie kop en staart aan het verhaal.
58	+/-	+/-	+	8	+	+	+	8	1	Opstel A draait om het gekozen onderwerp.
59	-	+/-	-	6	+/-	+/-	+/-	7	2	Opstel draait om het gekozen onderwerp.
60	+	+	+	7	+/-	+/-	+	7	1	Het verhaal heeft context en er spreekt fantasie bij de leerling uit.
61	+	-	+	7	+	+	+	8	2	Opstel B is beter omdat het gevarieerder is qua zinsopbouw, meer logica bevat (niet alleen opeenvolgingen) en een verrassende woordkeus ('schoonheidsmasker', 'tot op de bodem uitzoeken').
62	+/-	+	++	8	+/-	+/-	+	6	1	Opstel A is beter omdat er meer variatie in zinsbouw is, en omdat er meer spanning in zit doordat er meer gebeurtenissen in opstel A zijn verwerkt dan in opstel B.
63	+/-	-	+/-	6	+	+/-	+/-	7	2	Opstel B is beter omdat er meer originele wendingen in het verhaal zitten (geld vergeten, te laat terug, winkels zondags dicht) dan in opstel A.
64	+	+/-	+	8	-	+/-	+/-	6	1	Opstel A is beter omdat het een gevarieerder, origineler verhaal is met een complexere zinsbouw dan opstel B.
65	++	+	+	9	+	+/-	+	8	1	Opstel A is beter omdat het een logischere opbouw heeft dan opstel B, met bovendien een origineel einde.

66	+	+/-	+	7	+/-	-	+/-	6	1	Opstel A is beter omdat het originelere wendingen en een duidelijker verhaallijn heeft dan opstel B.
67	++	+	++	8	+	+	++	8	2	De zinnen volgen elkaar mooier op met woorden als 'als' en 'dan'.
68	+	+	++	8	++	+	++	8	1	Dit opstel heeft een betere stijl.
69	+	+	++	7	+/-	+/-	++	6	1	Dit verhaal heeft een logischer verloop.
70	++	+/-	++	7	+	+/-	++	6	1	Het is een langer verhaal met meer gebeurtenissen.
71	+/-	+/-	++	6	+	+/-	++	6	1	Beter gebruik van leestekens.
72	+	+/-	++	7	+	+/-	++	7	2	Het verhaal loopt beter, zonder een opsomming te zijn.
73	+/-	+	+	6	+/-	+/-	+	5	1	Opstel B is een opsomming van gebeurtenissen, terwijl opstel A meer een verhaal bevat
74	+/-	+/-	+/-	5	-	-	+/-	4	1	Opstel A bevat meer met name genoemde personages en toevoegingen in de vorm van weerwolven en vampiers, terwijl in opstel B alleen (groot)ouders voorkomen.
75	+/-	-	+/-	4	+/-	-	+/-	5	2	Opstel B is langer en er is duidelijk een poging gedaan iets meer verhaalwendingen te bedenken; beide opstellen laten zich moeilijk lezen door het ontbreken van interpunctie en willekeurig hoofdlettergebruik
76	-	-	-	4	+/-	+/-	+/-	5	2	Opstel A is niet meer dan een gebeurtenis; opstel B bevat enkele opeenvolgende, aan elkaar gerelateerde gebeurtenissen met een duidelijk einde.
77	+	+	+	7	+	+/-	+	6	1	Beide opstellen bevatten originele vondsten (piranha en gisorata virus), maar opstel A bevat meer afwisseling in beschrijving en dialoog, terwijl de dialoog in opstel B steeds nadrukkelijk aan iemand wordt toegeschreven, waar de dialoogzinnen in versie A elkaar direct afwisselen.
78	-	-	+/-	4	+/-	+/-	+	6	2	Opstel A is een opsomming van gebeurtenissen(en we gingen, en we gingen...)terwijl in opstel B duidelijk een poging is gedaan er meer een verhaal van te maken.
79	+/-	-	+	5,7	+/-	+/-	+	6,5	2	het verhaal is beter te volgen; meer opbouw in!
80	--	-	+/-	5	+	+	+	7	2	(veel) betere zinsbouw en verhaallijn.
81	-	+/-	+/-	5,5	-	-	+/-	5	1	In A zijn zinnen met hoofdletters gebruikt en leestekens.
82	--	--	-	4	+/-	+/-	+/-	5,5	2	Duidelijke zinsbouw, met meer

											verhaallijn.
83	-	-	+/-	5	-	--	+/-	5	1		In het begin in zinnen geschreven, met hier en daar een hoofdletter en alinea's.
84	-	--	-	4	+/-	-	+/-	6	2		betere woordkeus, meer verhaal.

Bijlage 11 Verschil in leesattitude voor weinig-lezers en veel-lezers

	Weinig lezers		Veel lezers	
	2011	2012	2011	2012
Vrij lezen op school is leuk.	2,71	2,54 *	2,65	2,66
Ik vind lezen belangrijk.	2,71	2,64	2,82	2,80
Lezen gaat mij gauw vervelen.	1,40	1,73 *	1,36	1,39
Boeken vind ik vaak moeilijk.	1,82	1,82	1,79	1,65
Ik hou van lezen.	2,44	2,29	2,56	2,57
Ik vind het leuk om over boeken te praten.	2,18	2,03	2,36	2,20 *
Ik lees meer dan andere kinderen in mijn klas.	1,68	1,51 *	1,70	1,75
Van lezen word ik gauw moe.	1,56	1,74 *	1,45	1,43
Ik leer veel van boeken.	2,72	2,62	2,74	2,66
Lezen is vervelend.	1,24	1,49 *	1,22	1,24
Ik weet veel dingen om over te lezen.	2,14	2,08	2,32	2,24
Boeken lezen in de klas is saai.	1,33	1,62 *	1,31	1,21
Ik weet best veel van boeken.	2,25	2,06 *	2,29	2,23
Ik word steeds beter in lezen.	2,73	2,59	2,80	2,74
Ik begrijp boeken steeds beter.	2,74	2,46 *	2,73	2,69
Door boeken te lezen kom ik veel te weten.	2,79	2,53 *	2,82	2,71 *

*p<.05